

For å lette nedlastinga er bladet delt i flere filer. Se www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/1977/ for de øvrige.

LENIN OM VALG, ARBEID I PARLAMENTENE OG POLITISK OPPDRAGELSE AV ARBEIDERKLASSEN

Utdrag fra

SOSIALDEMOKRATENE OG VALGAVTALER

(Skrevet i slutten av oktober 1906)

Valgkampen til den andre думаen er et spørsmål som har stor interesse i arbeidernes parti akkurat nå. Spesiell oppmerksomhet blir viet til spørsmålet om «blokker», d. v. s. permanente eller midlertidige valgavtaler mellom sosialdemokratene og andre partier. Den borgerlige kadettpressa — *Rech, Tovaritsj, Novy Put, Oko* o. s. v. — gjør sitt ytterste for å overbevise arbeiderne om behovet for en «blokk» (en valgavtale) mellom sosialdemokratene og kadettene. Noen Mensjevikiske sosialdemokrater anbefaler også slike blokker (Tsjerevanin i *Nashe Djelo* og *Tovaritsj*), andre er imot det (Martov i *Tovaritsj*). De bolsjevikiske sosialdemokratene er imot slike blokker og går bare med på delavtaler på høyere stadier i valget om fordelinga av plasser i samsvar med velgeroppslutninga til de revolusjonære og opposisjonelle partiene i første valgongang.

Vi skal kort prøve å slå fast grunnlaget for dette standpunktet.

I

Sosialdemokratene anser parlamentarismen (deltakelse i representative forsamlinger) som en av måtene å opplyse og skolere proletariatet og organisere det i et uavhengig klasseparti; som en av midlene i den politiske kampen for å frigjøre arbeiderne. Dette marx-

istiske standpunkt skiller sosialdemokratene grunnleggende fra de borgerlige demokratene, på den ene sida, og anarkistene på den andre. Borgerlige liberale og radikale anser parlamentarismen som den «naturlige» og eneste normale og legitime måte å drive statens virksomhet på generelt, og de avviser klassekampen og den moderne parlamentarismens klassekarakter. Borgerskapet anstrenger seg med alle midler og ved enhver anledning med å kaste blå i øynene på arbeiderne for å hindre dem i å se at parlamentarismen er et redskap for borgerskapets undertrykking, for å hindre dem i å se parlamentarismens historiske begrensning. Anarkistene er også ute av stand til å gi ei riktig vurdering av den historisk avgrensa rollen til parlamentarismen og avviser fullstendig denne formen for kamp. Det er grunnen til at de russiske sosialdemokratene bekjemper både anarkismen og borgerskapets forsøk på å *stoppe* revolusjonen så fort som mulig og treffe en avtale med det gamle regimet på en parlamentarisk basis. Sosialdemokratene underordner parlamentarisk virksomhet fullstendig og avslutt de allmenne interessene til arbeiderbevegelsens og proletariatets spesielle oppgaver i den nåværende borgerlig-demokratiske revolusjonen.

Herav følger det for det første at sosialdemokratenes deltakelse i дума-kampanjen er av en helt annen karakter enn andre partiers. I motsetning til dem, ser vi ikke denne kampen som et mål i seg sjøl, og vi ser den ikke engang som av avgjørende viktighet. I motsetning til dem, setter vi klassekampens interesser over valgkampen. I motsetning til dem reiser vi ikke i valgkampen paroler om parlamentarisme for de parlamentariske reformene sin skyld, men den revolusjonære kampen for en grunnlovgivende forsamling. Dessuten reiser vi kampen i sin høyeste form, som har vokst ut av den historiske utviklinga av kampformene i de siste par åra.*

*) Vi skal ikke her berøre boikottspørsmålet, siden det ikke faller innfor området for denne brosjyra. Vi skal bare bemerke at dette spørsmålet ikke lar seg besvare på riktig vis uten å ta hensyn til den *konkrete* historiske situasjonen. Boikotten av Bulygin-dumaen var *seierrik*. Boikotten av Witte-dumaen var nødvendig og *korrekt*. De revolusjonære sosialdemokratene må være de *første* til å følge den mest besluttsomme, den mest direkte kampen, og de *siste* til å følge en mer indirekte form for kamp. Stolypin-dumaen kan ikke boikottes på den gamle måten og det ville være feilaktig å gjøre det etter erfaringene med den første dumaen. (Fotnote av Lenin.)

II

Hvilke slutninger skal man trekke av det foregående når det gjelder valgallianser? For det første at vår viktigste oppgave er å utvikle klassebevissthet og uavhengig klasseorganisering hos proletariatet, som er den eneste klassen som er revolusjonær til det siste, og som er den eneste mulige leder for en seierrik borgerlig-demokratisk revolusjon. Derfor er klassens uavhengighet gjennom valgene og duma-kampanjen vår viktigste allmenne oppgave. Dette utelukker ikke deloppgaver, men de må alltid underordnes og utføres i samsvar med denne oppgaven. Denne forutsetninga, som er bekreftet av marxistisk teori og av hele den internasjonale sosialdemokratiske bevegelses erfaring, må være vårt utgangspunkt.

De spesielle oppgavene som proletariatet har i den russiske revolusjonen kan se ut til å gå mot denne forutsetninga i forbindelse med følgende: storborgerskapet har allerede forrådt revolusjonen gjennom oktobristene, eller har satt det som sitt mål å stoppe revolusjonen ved hjelp av en grunnlov (kadettene); seier i revolusjonen er bare mulig hvis proletariatet får støtte fra de mest progressive og politisk bevisste delene av bøndene, hvis objektive stilling tvinger dem til å kjempe og ikke å inngå kompromisser, å gjennomføre og ikke bremse revolusjonen. Av dette kan noen slutte at sosialdemokratene må inngå valgallianser med de demokratiske bøndene under hele valgkampen.

Men en slik slutning kan ikke trekkes av det fullstendig riktige premisset om at en full seier i revolusjonen bare er mulig i form av det revolusjonært-demokratiske diktaturet til proletariatet og bøndene. Det står fortsatt igjen å bevise at en blokk med de demokratiske bøndene under hele valget er mulig og fordelaktig ut fra de nåværende partiforholdene (de demokratiske bøndene i vårt land blir ikke representert av ett, men av flere partier) og i betraktning av det gjeldende valgsystemet. Det står ennå igjen å bevise at vi ved å slutte allianser med dette eller hint parti, vil uttrykke og opprettholde interessene til de virkelig revolusjonære lag av bøndene bedre enn om vi opprettholder partiets fulle uavhengighet til å kritisere *det* og *det* demokratiske bondepartiet og ved å sette noen elementer blant de demokratiske bøndene *opp mot* andre. Premisset om at proletariatet står bøndene nærmest i den nåværende revolusjonen fører uten tvil til denne politiske hovedlinja for sosialdemokratiet: sammen med de demokratiske bøndene mot de forræderske storbor-

gerlige «demokratene» (kadettene). Men om det *i den nåværende situasjonen* fører til at man bør opprette en valgblokk med folkesosialistene (Det Folkesosialistiske Partiet) eller med de sosialrevolusjonære, kan ikke avgjøres uten en analyse av de trekkene som skiller *disse* partiene fra hverandre og fra kadettene, uten en analyse av det *nåværende* valgsystemet med sine tallrike stadier. Bare en ting følger av det, direkte og *absolutt*: under ingen omstendighet kan vi under valgkampen nøye oss med å stille proletariatet nakent og abstrakt opp mot de borgerlige demokratene i sin alminnelighet. Tvert imot må vi vie oppmerksomheten til å trekke klare skillelinjer på grunnlag av revolusjonens *historiske fakta* mellom det liberalmonarkistiske og det revolusjonært-demokratiske borgerskapet, eller for å si det mer konkret, mellom kadettene, folkesosialistene og de sosialrevolusjonære. Bare ved å trekke slike skillelinjer vil vi være i stand til å bestemme på en riktig måte hvem våre nærmeste «allierte» er. Men først av alt må vi ikke glemme at sosialdemokratene må betrakte enhver alliert blant de borgerlige demokratene som de betrakter en fiende. For det andre må vi studere svært nøye hva som er mest fordelaktig: enten å bli bundet til en *allmenn* blokk med noen folkesosialister (for eksempel) eller å bevare full uavhengighet for så i det avgjørende øyeblikk å ha frihet til å splitte «trudovikene» i opportunister (FS'ere) og revolusjonære (SR'ere) og stille de sistnevnte *opp mot* de førstnevnte o. s. v.

Slik ser vi at argumentet om revolusjonens arbeider-bonde karakter ikke pålegger oss å inngå allianse med dette eller hint av de demokratiske bøndenes partier, på dette eller hint stadium av valgene til den annen дума. Det er ikke engang et tilstrekkelig argument for å begrense proletariatets klasseuavhengighet i valget, for ikke å snakke om å oppgi denne uavhengigheten.

VII

For å oppsummere.

I sin allmenne valgtaktikk må sosialdemokratene ta som sitt utgangspunkt den fullstendige uavhengigheten til det revolusjonære proletariatets klasse-parti.

Dette allmenne prinsippet kan bare forlates i tilfeller hvor omstendighetene gjør det tvingende nødvendig eller i spesielle, avgrensede situasjoner.

De spesielle trekkene ved det russiske valgsystemet og de politiske grupperingene som finnes blant den overveldende massen av befolkninga, nemlig bøndene, skaper ikke noen tvingende nødvendighet ved de lavere stadiene i valget, d. v. s. ved valgene av valgmenn i de store byene og representanter for hver tiende husstand og delegater på landsbygda. Det oppstår ikke noen slik nødvendighet i de store byene fordi det her *ikke i det hele tatt* er avgjørende hvor mange som blir valgt til думаen. Det som er avgjørende er sosialdemokratens muligheter til å henvende seg til de breieste og mest konsentrerte delene av befolkninga, som er «mest sosialdemokratiske» på grunn av hele sin stilling.

På landsbygda gir det faktum at massene er politisk utvikla og flytende, den spredte karakteren av bosettinga og de ytre forholda ved valget, spesielt opphav til utvikling av ikke-partibundne (og ikke-partibundne revolusjonære) organisasjoner, sammenslutninger, sirkler, forsamlinger, strømninger og bestrebelser. Under slike vilkår er blokker helt unødvendig ved de lavere stadiene. Nøye oppfølging av partiets prinsipper er derfor i alle henseende den riktige og mest hensiktsmessige politikken for sosialdemokratene.

Derfor fører den allmenne linja om en allianse mellom proletariatet og de revolusjonære bøndene oss til den konklusjonen at de eneste avtaler som er nødvendige er delavtaler (slik som avtaler med trudovikene mot kadettene) ved de høyere stadier i valgsystemet, d. v. s. i valgmannsforsamlinger. De spesielle trekkene ved de politiske skillelinjene blant trudovikene fører også til en slik løsning på spørsmålet.

I alle disse delavtalene må sosialdemokratene nøye skille mellom de forskjellige borgerlig-demokratiske partiene og de forskjellige avskyningene blant dem etter hvor konsekvent og prinsippfast deres demokratiske overbevisning er.

Det ideologiske og politiske innholdet i valgkampen og delavtalene må ligge i å forklare den sosialistiske teorien og sosialdemokratens uavhengige paroler i den aktuelle revolusjonen både når det gjelder revolusjonens mål og hvordan og med hvilke midler de skal oppnås.

— — —

Denne brosjyra ble skrevet før *Sotsial-Demokrat* nr. 5 var utkommet. Før dette nummeret hadde partiet all grunn til å håpe at partiets sentralkomité⁷⁾ ville si seg åbsolutt uenig i valgallianser med borgerlige partier i første valgongang, avtaler som burde være

uttalltelige for sosialister. Vi kunne ikke la være å tro det siden en så innflytelsesrik mensjevnik som kamerat L. Martov *uttrykkelig* hadde slått fast sin motstand mot *enhver* avtale i første valgongang, ikke bare gjennom å skrive i *Tovaritsj*, men også i et brev fra sentralkomiteén til grunnorganisasjonene (skrevet av Martov) om forberedelsene til valgkampen.

Det viser seg nå at sentrall omiteén har gått over til Tsjerevanin, eller at den i det minste har vaklet. Lederen i *Sotsial-Demokrat* nr. 5 *godkjenner* blokker i første stadium uten engang å antyde med hvilke borgerlige partier! Brevet fra Plekhanov av i dag (31. oktober) som han er rømt til kadettavisa *Tovaritsj* med for å forsvare en blokk med kadettene, gjør det klart for all verden hvem det er som har fått sentralkomiteén til å vakle. Og Plekhanov, med en orakelmene som vanlig, leverer de mest banale plattheter, unngår fullstendig det sosialistiske proletariatets målsetninger (kanskje av høflighet for den borgerlige avisa som har gitt ham ly) og prøver ikke engang å berøre konkrete fakta og argumenter.

Vil dette «ugjenkallelige kravet» fra Geneve (d. v. s. Plekhanov. O. a.) være nok til at sentralkomiteén går over fra Martov... til Tsjerevanin?

Vil vedtaket fra enhetskongressen som nedla forbud mot alle avtaler med borgerlige partier bli annullert av den sentralkomiteén som ble valgt på denne kongressen?

Den forente valgkampen til sosialdemokratene trues av alvorlig fare.

Det sosialistiske arbeiderpartiet trues av faren for avtaler med borgerlige partier i første stadium av valget, noe som vil demoralisere partiet og vise seg å være skjebnesvangert for proletariatets klasseavhengighet.

Alle revolusjonære sosialdemokrater må stå sammen og erklære nådeløs krig mot opportunistisk forvirring og vakling!

Utdrag fra

«Den sjette allrussiske konferansen til RSDAP»

VALGENE TIL DEN FJERDE DUMA

(Skrevet i januar 1912)

I

Denne konferansen innser den ubestridelige nødvendigheten av at RSDAP deltar i den kommende valgkampen til den fjerde statsdumaen, nominasjon av vårt partis uavhengige kandidater og opprettelsen av ei sosialdemokratisk gruppe i den fjerde дума. Gruppen skal være en del av partiet og underlagt det i sin helhet.

De viktigste oppgavene for partiet i valget og for den framtidige sosialdemokratiske gruppa i думаen — oppgaver som må overordnes alt annet — er sosialistisk klassepropaganda og organisering av arbeiderklassen.

Vårt partis viktigste paroler i det kommende valget må være:

1. En demokratisk republikk.
2. Åttetimersdagen.
3. Konfiskering av godsene.

I all vår valgagitasjon er det nødvendig å gi en klarest mulig forklaring på disse kravene, basert på erfaringene med den tredje думаen og regjeringas virksomhet både i den sentrale og den lokale administrasjonen.

All propaganda for de øvrige kravene på det sosial-demokratiske minimumsprogrammet, nemlig: allmenn stemmerett, forsamlingsfrihet, folkelig valg av dommere og embetsmenn, statlig forsikring for arbeiderne, erstatning av den stående hæren med folkevæpning og så videre, må bli uløselig knyttet til de tre ovennevnte kravene.

II

Den allmenne taktiske linja til RSDAP i valget bør være følgende: Partiet må føre en ubønnhørlig kamp mot det tsaristiske monarkiet

og de godseier- og kapitalistpartiene som støtter dette, samtidig med en målbevisst avsløring av de kontra-revolusjonære synspunktene til de borgerlig-liberale (ledet av kadettpartiet) og deres falske demokrati.

Spesiell oppmerksomhet må en i valgkampen vie til å atskille det proletariske partiets standpunkt fra *alle* ikke-proletariske partier og forklare den småborgerlige kjerna i de demokratiske gruppene (hovedsaklig trudovikene, narodnikene og de sosialrevolusjonære) falske sosialisme, og påpeke hvilken skade de gjør mot demokratiet med sin vakling på spørsmålet om konsekvent revolusjonær massekamp.

Når det gjelder valgavtaler, må partiet i samsvar med vedtakene på London-kongressen:

1. Stille opp sine egne kandidater i alle arbeiderkuriene og forby *enhver* avtale med andre partier eller grupper (likvidatorer);

2. I betraktning av den store agitatoriske betydninga det ligger i å nominere uavhengige sosial-demokratiske kandidater, er det nødvendig å sikre at partiet stiller opp sine egne kandidater i byvelgerne andre forsamling, og i så stor utstrekning som mulig i bondekuriene;

3. I tilfeller med en annen valgomgang (§ 106 i valgreglementet) i valgene på valgmenn ved byvelgerne andre forsamling er det tillatt å slutte avtaler med de borgerlige demokratene mot de liberale og så med de liberale mot alle regjeringspartiene. En type avtale kan være oppstilling av en allmenn liste med valgmenn for en eller flere byer hvor partiene er representert etter hvor mange stemmer de fikk i første valgomgang;

4. I de fem byene (St. Petersburg, Moskva, Riga, Odessa, Kiev) der det er direkte valg med en annen valgomgang, er det helt nødvendig å stille opp egne sosialdemokratiske kandidater ved første valgomgang for byvelgerne til annen kurie. I tilfelle av en annen valgomgang her, og siden det opplagt ikke eksisterer noen fare fra de Svarte Hundrer, er det bare tillatt å slutte avtale med de demokratiske gruppene mot de liberale;

5. Det kan ikke inngås noen valgavtale som krever en felles plattform, og sosialdemokratiske kandidater må ikke bindes av noen slags politiske konsesjoner, og heller ikke må sosialdemokratene bli hindret i besluttsom kritikk av den kontrarevolusjonære karakteren til de liberale og halvhjertetheten og inkonsekvensen til de borgerlige demokratene;

6. Ved annet stadium i valget (i uyezd delegat-guvernementsforsamlingene, i forsamlingene o. s. v.) når det måtte vise seg avgjørende å sikre nederlag for ei oktobrist- svart hundre- eller regjeringsliste allmennt må det sluttes avtaler omfordeling av plassene i første omgang med de borgerlige demokratene (trudoviker, folkesosialister o. s. v.) og dernest med de liberale (kadettene), de uavhengige, progressistene o. s. v.

III

Alle sosialdemokrater må *umiddelbart* starte forberedelsene til valgkampen og vie spesiell oppmerksomhet til følgende:

1. Det er tvingende nødvendig overalt å opprette illegale sosialdemokratiske celler for at de uten opphold skal forberede den sosialdemokratiske valgkampen;

2. Å vise særlig oppmerksomhet til å styrke og utvide den eksisterende legale arbeiderpressa;

3. Hele valgkampen må føres i nær tilknytning til fagforeningene og alle andre arbeidersammenslutninger, og den formen disse foreningene deltar i må velges nøye med omsyn til deres legale status;

4. Spesiell vekt må det legges på den organisatoriske og agitatoriske forberedelsen av valgene til arbeiderkuriene i de seks guvernementene hvor arbeiderkuriene er garantert utsendinger til думаen (St. Petersburg, Moskva, Vladimir, Kostroma, Kharkov og Ekaterinoslav). Hver eneste valgmann fra arbeiderkuriene — her og i andre guvernementer — må være medlem av det sosialdemokratiske partiet;

5. Forsamlinger av arbeiderdelegatér må, i samsvar med de illegale partiorganisasjonenes retningslinjer, avgjøre akkurat *hvem* som skal velges til думаen fra arbeiderne og binde valgmennene, under trusel om boikott og om å bli stemplet som forrædere, til å trekke sitt kandidatur til fordel for partikandidaten;

6. Idet man tar hensyn til regjeringas forfølgelse, arrestasjon av sosialdemokratiske kandidater o. s. v., er det nødvendig å utføre et særskilt samvittighetsfullt, systematisk og nøyaktig arbeid, og å ta i bruk alle midler for å re gere raskt på all slags politi-taktikk og nøytralisere alle knep og all tvang fra tsarregjeringas side, og velge sosialdemokrater til den fjerde statsдумаen, og generelt styrke gruppa av demokratiske utsendinger til думаen;

7. Det sosialdemokratiske partiets kandidater blir godkjent, og anvisninger angående valget blir gitt av de lokale illegale partiorganisasjonene og -gruppene under overoppsyn og ledelse av partiets sentralkomité;

8. Hvis det til tross for alle anstrengelser viser seg umulig å avholde en partikongress eller en ny konferanse før valgene til den fjerde дума, gir konferansen sentralkomitéen eller et organ utpekt av den til dette formålet, myndighet til å gi konkrete anvisninger i spørsmål som angår ledelse av valgkampen i de forskjellige distriktene, eller å løse særskilte problemer som måtte dukke opp, o. s. v.

UTDRAG FRA «'VENSTRE'-KOMMUNISMEN — EN BARNESJUKDOM». APRIL — MAI 1920.

VII

SKAL VI DELTA I BØRGERLIGE PARLAMENTER?

De tyske «venstre»-kommunistene svarer nei på dette spørsmålet med den ytterste forakt — og største hånlighet. Argumentene deres? I sitatet ovafor kunne vi lese:

« . . . Alle tilbakefall til parlamentariske kampformer som historisk og politisk har overlevd seg sjøl, må beslutsomt bli avvist. . . »

Dette blir sagt på en latterlig innbilsk måte og det er rett og slett feilaktig. «Tilbakevending» til parlamentarismen — jo takk! Kanskje det allerede fins en sovjetrepublikk i Tyskland? Det ser ikke sånn ut! Hvordan kan en da prate om «tilbakevending»? Er ikke dette bare en tom frase?

Parlamentarismen har «historisk overlevd seg sjøl». Det er sant når det gjelder propaganda. Men alle veit at *praktisk* er den langt fra overvunnet. En kunne med full rett erklære at kapitalismen har «overlevd seg sjøl historisk» for mange årtier siden, men det slår ikke i det hele tatt beina under den langvarige og seige kampen vi må føre *innfor* kapitalismen. Parlamentarismen har «historisk overlevd seg sjøl» sett ut fra *verdenshistoria*, dvs. den borgerlig-parlamentariske *perioden* er over og *perioden* med proletariatets diktatur har begynt. Det er ugjendrivelig. Men verdenshistoria blir telt i tiår. Ti eller tjue år før eller seinere gjør ingen forskjell målt med en verdenshistorisk

målestokk. Sett ut fra verdenshistoria er det en bagatell som en ikke engang kan vurdere tilnærmedesvis. Men nettopp derfor er det himmelropende feilaktig å benytte verdenshistorias målestokk på praktisk politikk.

Har parlamentarismen «overlevd seg sjøl politisk»? Det er et helt annet spørsmål. Hvis det var sant, ville «venstre»-folka ha ei sterk stilling. Men det gjenstår å bevise det gjennom den mest nøyaktige analyse og «venstre»-folka aner ikke en gang hvordan de går fram i slike saker. I «Tesar om parlamentarismen», utgitt i *Bulletin for det provisoriske byrået under Den kommunistiske internasjonale i Amsterdam*, nr. 1, februar 1920, som tydeligvis uttrykker tendensene til det hollandske venstre eller venstresida i Holland, er analysen som vi skal se, håpløst tynn.

For det første anså de tyske «venstre»-folka, som vi veit, at parlamentarismen hadde «overlevd seg sjøl politisk» allerede i januar 1919, stikk motsatt standpunktene til så framtrede politiske ledere som Rosa Luxembourg og Karl Liebknecht. Vi veit at «venstre»-folka tok feil. Den kjensgjerninga aleine ødelegger med et eneste slag påstanden om at parlamentarismen har «overlevd seg sjøl politisk». Det gjenstår for «venstre»-folka å bevise hvorfor feilen deres — som var opplagt den gangen — ikke lenger er en feil. De legger ikke fram en eneste skygge av bevis, og de kan ikke gjøre det. Den innstillinga et politisk parti har til sine egne feil er en av de viktigste og sikreste metodene for å bedømme hvor ærlig partiet er og hvordan det *praktisk* oppfyller forpliktelsene overfor *klassen* sin og det *arbeidende folket*. Å innrømme feilen åpent, å slå fast årsakene til den, analysere omstendighetene som førte fram til feilen og grundig å drøfte midlene til å rette den opp — det er kjennetegnet på et alvorlig parti. Det er nettopp slik et parti skal oppfylle pliktene sine, utdanne og lære opp *klassen* sin og deretter *massene*. Når «venstre»-folka i Tyskland (og Holland) ikke klarer å oppfylle denne plikta si og ikke vier den åpenlyse feilen sin stor oppmerksomhet og grundige studier, så har de bevist at de ikke er *partiet til en klasse*, men en sirkel, ikke *partiet til massene*, men ei gruppe intellektuelle og noen få arbeidere som tar etter de verste trekkene ved intellektualismen.

For det andre kan vi lese i den samme brosjyra fra Frankfurtergruppa til «venstre»-folka, den vi allerede har sitert i detalj:

«... De millioner arbeidere som fortsatt følger sentrumspolitikken (Det katolske «senter»-partiet) er kontrarevolusjonære. Proletarene på landsbygda bistår med legioner til de kontrarevolusjonære troppene.» (s. 3 i brosjyra)

Alt viser at dette utsagnet er altfor flott og overdrevent. Men den grunnleggende kjensgjerninga som blir satt fram her er ugjendrivelig, og at «venstre»-folka anerkjenner den beviset: særlig klart feilen deres. Hvordan kan de si at «parlamentarismen har overlevd seg sjøl politisk» når «millioner» og «legioner» av *proletarer* ikke bare fortsatt er for parlamentarismen allment, men direkte «kontrarevolusjonære»? Det er tydelig at parlamentarismen i Tyskland *ennå ikke* har overlevd seg sjøl politisk. Det er tydelig at «venstre»-folka i Tyskland har forveksla *ønskene sine*, den politisk-ideologiske holdninga si, med den objektive virkeligheten. Dette er den alvorligste feilen revolusjonære kan gjøre. I Russland har vi kunnet studere denne feilen på nært hold blant revolusjonære, der det mest brutale og barbariske tsaråket frambrakte ulike avskygninger av revolusjonære over en særs lang periode og i særlig ulike former — revolusjonære som viste forbløffende hengivenhet, entusiasme, heltemot og viljestyrke. Vi har oppmerksomt studert denne feilen og har førstehands kunnskap om den, det er nettopp derfor vi ser den så klart hos andre. Parlamentarismen har sjølsagt «overlevd seg sjøl politisk» for kommunistene i Tyskland, men — og det er sjølve saka — vi må *ikke* se på det som har overlevd seg sjøl *for oss* som noe som har overlevd seg sjøl *for klassen, for massene*. Her ser vi på nytt at, de «venstre»-folka ikke veit hvordan de skal tenke, at de ikke veit hva det vil si å være partiet til *en klasse*, partiet til *massene*. Dere må ikke synke ned til nivået til massene, til det nivået de tilbakeliggende laga av klassen står på. Det er ubestridelig. Dere må fortelle dem den bitre sannheten. Dere har plikt til å kalle de borgerlig-demokratiske og parlamentariske fordommene deres for det de er — nemlig fordommer. Men på samme tid må dere *nøkternt* ta hensyn til det nivået klassebevisstheten og forberedelsene i hele klassen (ikke bare i den kommunistiske fortroppen) *faktisk* befinner seg på, og nivået i hele det *arbeidende folket* (ikke bare til de mest framskredne herfra).

Sjøl om bare et forholdsvis stort *mindretall* av industriarbeiderne, og ikke «millioner» og «legioner», følger ledelsen i det katolske presteskapet — og et liknede mindretall av landarbeidere følger godseierne og kulakkene (Grossbauern, dvs. storbønder), viser dette tydelig at parlamentarismen i Tyskland *ennå ikke* har overlevd seg sjøl, at deltaking i parlamentariske valg og i kampene på parlamentstribunene er *ei plikt* for partiet til det revolusjonære proletariatet, *særlig* når det gjelder å skolere

de tilbakeliggende laga i *sin egen klasse* og når det gjelder å vekke opp og opplyse de uutvikla, nedtråkka og uvitende *massene* på landsbygda. Så lenge dere mangler styrke til å gjøre det av med borgerlige parlamenter og alle andre typer reaksjonære institusjoner, *må* dere arbeide innafor dem, fordi *det er der* dere fortsatt vil finne arbeidere som er for-dumma av prester og sløva av forholda på landet. Ellers risikerer dere bare å bli stående som noen skrythaler.

For det tredje har «venstre»-kommunistene en god del å si til fordel for oss bolsjeviker. Noen ganger føler en det som om de burde lovprise oss mindre og istedet skaffe seg bedre kjennskap til taktikken til bolsjevikene. Vi deltok i valga til Den konstituerende forsamlinga, det russiske borgerlige parlamentet, i september til november i 1917. Var taktikken vår riktig eiler ikke? Hvis den ikke var riktig, bør dette bli klart framsatt og bevist, for det er nødvendig for å utvikle en riktig taktikk for den internasjonale kommunistiske bevegelsen. Hvis taktikken var riktig, må vi trekke visse slutninger. Sjølsagt er det ikke snakkk om å sette forholda i Russland lik forholda i Vest-Europa. Men når det gjelder det særskilte spørsmålet om hva det betyr at «parlamentarismen har overlevd seg sjøl politisk», bør en ta grundig hensyn til erfaringa vår, for hvis ikke konkret erfaring blir trukket inn, vil slike utsagn svært lett bare bli tomme fraser. Hadde ikke vi russiske bolsjeviker i september til november 1917 *mer* rett enn andre vest-europeiske kommunister til å vurdere at parlamentarismen hadde overlevd seg sjøl politisk i Russland? Sjølsagt hadde vi det, for saka er ikke et spørsmål om de borgerlige parlamentene har bestått i lengre eller kortere tid, men hvor godt de arbeidende massene er *forberedt* (ideologisk, politisk og praktisk) på å godta sovjetsystemet og å oppløse det borgerlig-demokratiske parlamentet (eller tillate at det blir oppløst). Det er ei absolutt ugjendrivelig og historisk fastslått kjensgjerning at by-arbeiderklassen og soldatene og bøndene i Russland var svært godt forberedt på å godta sovjetsystemet og å avskaffe det mest demokratiske av de borgerlige parlamentene i september til november 1917, på grunn av ulike særegne forhold. Likevel boikotta *ikke* bolsjevikene Den konstituerende forsamlinga, men deltok i valga både før og *etter* at proletariatet hadde erobra den politiske makta. At disse valga ga høyst verdifulle (og for proletariatet svært nyttige) politiske resultater, har — tør jeg håpe — blitt bevist av meg i den artikkelen jeg har nevnt tidligere, som utførlig behandler resultatene av valga til Den konstituerende forsamlinga i Russland.

Slutningen vi kan trekke her, er helt uomtvistelig: Det er

blitt bevist at det å delta i et borgerlig-demokratisk parlament, også bare noen få uker før Sovjetrepublikken seira og til og med *etter* en slik seier, langt fra skader det revolusjonære proletariatet, men faktisk hjelper det med å *bevise* overfor de tilbakeliggende massene hvorfor slike parlamenter bør bli avskaffa. Det gjør det *lettere* å oppløse dem, og *bidrar* til at den borgerlige parlamentarismen «overlever seg sjøl politisk». Å overse denne erfaringa og samtidig gjøre krav på å tilhøre Den kommunistiske *internasjonale*, som skal utarbeide taktikken sin ut i fra *internasjonale* forhold (og ikke som snever eller utelukkende nasjonal taktikk, men som internasjonal taktikk) betyr å gjøre en grov feil og i virkeligheten forkaste internasjonalismen i handling, mens en anerkjenner den i ord.

La oss nå gå gjennom argumentene fra «det hollandske venstre» for ikke å delta i parlamentet. Det følgende er teksten i tese nummer fire som er den viktigste av de «hollandske» tesene jeg nevnte tidligere:

«Når det kapitalistiske produksjonssystemet er brutt sammen, og samfunnet er i en revolusjonær tilstand, mister parlamentarisk virksomhet gradvis betydning sammenlikna med massenes egne handlinger. Når parlamentet blir sentret og organet for kontrarevolusjonen under disse forholda, mens arbeiderklassen på den andre sida bygger opp redskapene for makta si gjennom sovjetene, kan det til og med vise seg nødvendig å avstå fra all deltaking i parlamentarisk virksomhet.»

Den første setninga er soleklart feilaktig, siden handlingene til massene, for eksempel en stor streik, *alltid* er viktigere enn parlamentarisk virksomhet, og ikke bare under en revolusjon eller i en revolusjonær situasjon. Dette klart uholdbare og politisk feilaktige argumentet viser helt tydelig at forfatterne fullstendig overser både de allmenne europeiske erfaringene (de franske erfaringene før revolusjonene i 1848 og 1870, de tyske erfaringene fra 1878 til 1890, etc.), og de russiske erfaringene (se ovafor) om viktigheten av å *kombinere* legal og illegal kamp. Dette spørsmålet har enorm betydning både allment og særegent, fordi den tida nærmer seg raskt i *alle* siviliserte og framskredne land, da ei slik kombinerings mer og mer vil bli — og allerede delvis har blitt — ei plikt for partiet til det revolusjonære proletariatet, ettersom borgerkrigen mellom proletariatet og borgerskapet blir stadig mer moden og nærmer seg stadig mer, og på grunn av brutal forfølgning av kommunister fra republikanske regjeringer og borgerlige regjeringer i sin alminnelighet, som setter til side loven på alle vis (eksemplet fra Amerika er talende nok), etc. Hollenderne og venstre-folka i sin alminnelighet har slett ikke forstått dette uhyre viktige spørsmålet.

Den andre setninga er for det første historisk feilaktig. Vi bolsjeviker deltok i de mest kontrarevolusjonære parlamentene, og erfaringa har vist at denne deltakinga ikke bare var nyttig, men uunnværlig for partiet til det revolusjonære proletariatet etter den første borgerlige revolusjonen i Russland (1905), for å bane vei for den andre borgerlige revolusjonen (februar 1917), og så for den sosialistiske revolusjonen (oktober 1917).

For det andre er denne setninga utrolig ulogisk. Hvis et parlament blir et organ og et «senter» (i virkeligheten har det aldri vært og kan aldri bli et «senter», men dette vedkommer ikke saka) for kontrarevolusjonen mens arbeiderne bygger opp maktmidlene sine i form av sovjetene, så følger det at arbeiderne må forberede seg ideologisk, politisk og teknisk for en kamp mellom sovjetene og parlamentet, for at sovjetene skal oppløse parlamentet. Men det følger ikke i det hele tatt at denne oppløsninga blir hindra, eller ikke blir gjort lettere, hvis det er en sovjetopposisjon *innafor* det kontrarevolusjonære parlamentet. I løpet av den seierrike kampen vår mot Denikin og Koltsjak, opplevde vi aldri at det var uten betydning for framgangen vår at vi hadde en sovjetopposisjon innafor leiren deres. Vi veit svært godt at oppløsninga av Den konstituerende forsamlinga den femte januar 1918, ikke blei forhindra av — men i virkeligheten gjort lettere — ved den kjensgjerninga at det fantes en standhaftig bolsjevikisk såvel som en vinglete venstre-sosialrevolusjonær sovjetopposisjon innafor den kontrarevolusjonære konstituerende forsamlinga som var i ferd med å bli oppløst. Forfatterne av tesene er opphengt i forvirra tenkning. De har glemt lærdommene fra mange, om ikke alle revolusjoner, som viser den store nytta av å *kombinere* masseaksjoner utafor et reaksjonært parlament med en opposisjon innafor, som sympatiserer med (eller enda bedre, som direkte støtter) revolusjonen. Hollenderne og «venstre»-folka argumenterer allment i dette henseende, som om de var revolusjonsdoktrinære * som aldri har deltatt i en virkelig revolusjon, aldri har tenkt over historia til revolusjonene eller som godtruende forveksler subjektiv «avvisning» av en reaksjonær institusjon med at den virkelig blir ødelagt ved en samordna aksjon mellom en rekke objektive faktorer. Den sikreste måten å bringe en ny politisk ide (og ikke bare politisk) i vanry på og skade den, er å føre den ut i det absurde samtidig som en påberoper seg at en forsvarer den. For alle sannheter kan bli ført ut i det absurde dersom de «blir blåst opp», (som Dietzen Senior sa),

* *doktrinær*, som ensidig bygger på teorier uten tilbørlig hensyn til virkeligheten. (Red.)

overdrevet eller strukket lenger enn en faktisk har dekning for, ja, under slike forhold blir en sannhet uunngåelig meningsløs. Det er nettopp denne typen bjørnetjenester de hollandske og tyske «venstre»-folka gjør den nye sannheten om at sovjet-regjeringsmakta er overlegen framfor alle borgerlig-demokratiske parlamenter. Det er klart at den som allment og på gammeldags vis hevder at det er utillatelig å avvise å delta i borgerlige parlamenter under alle omstendigheter, tar feil. Jeg skal ikke her forsøke å formulere vilkåra for når en boikott er nyttig, fordi temaet for denne brosjyra er mye mer beskjedent, nemlig å studere russiske erfaringer i samband med visse aktuelle spørsmål i den internasjonale kommunistiske taktikken. Russiske erfaringer har gitt oss et eksempel på en heldig og riktig bruk av boikott fra bolsjevikenes side (1905) og et annet eksempel der boikott var feilaktig (1906). Når vi analyserer det første tilfellet, ser vi at vi lyktes i å *hindre* ei reaksjonær regjering i å *innkalle* et reaksjonært parlament i en situasjon der utenomparlamentariske revolusjonære masseaksjoner (særlig streiker) utvikla seg svært raskt, da ikke en eneste del av proletariatet og bøndene kunne støtte den reaksjonære regjeringa på noe vis, og da det revolusjonære proletariatet var i ferd med å få innflytelse over de tilbakeliggende massene gjennom streike-kampen og gjennom jordbruksbevegelsen. Det er helt klart at *denne erfaringa* ikke kan brukes på situasjonen i Europa i dag. Likeens er det helt klart — og de foregående argumentene viser dette — at når hollenderne og de andre «venstre»-folka er talsmenn for å avvise å delta i parlamentet, sjøl om de er det med noen reservasjoner, så er dette grunnleggende feilaktig og skadelig for det revolusjonære proletariatets sak.

I Vest-Europa og Amerika er parlamentet blitt særst avskyelig for den revolusjonære fortroppen i arbeiderklassen. Det kan vi ikke nekte for. Det er lett å forstå det, for det er vanskelig å tenke seg noe mer ekkelt, mer råttent og forræderisk enn oppførselen til størstedelen av de sosialistiske og sosialdemokratiske parlamentsrepresentantene under og etter krigen. Men det ville ikke bare være dumt, men direkte forbrytersk å gi etter for en slik følelse når en tar stilling til *hvordan* dette alminnelig kjente ondet bør bli bekjempa. I mange land i Vest-Europa kan vi si at den revolusjonære stemninga er noe «nytt» og «sjeldent» som en har venta alt for lenge og utålmodig på. Kanskje er det derfor folk gir så lett etter for den. Visst er det slik at revolusjonær taktikk aldri vil kunne utvikle seg til handling uten ei revolusjonær stemning i massene, uten

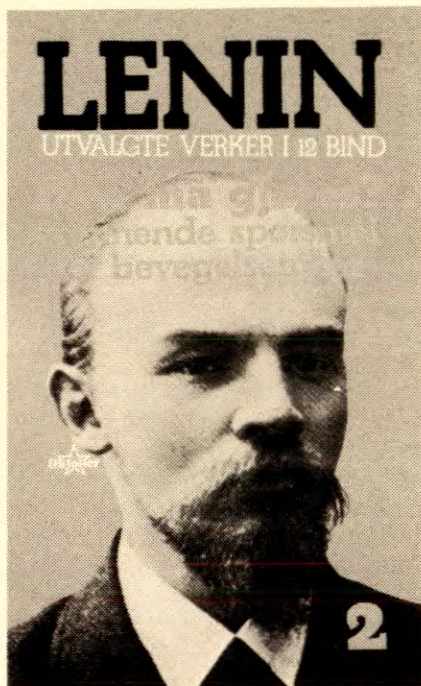
forhold som gjør det lett for ei slik stemning å vokse. Men i Russland har vi gjennom langvarige, tunge og blodige erfaringer innsett den sannheten at revolusjonær taktikk ikke kan bli bygd på ei revolusjonær stemning aleine. Taktikken må bli bygd på ei nøktern og strengt objektiv vurdering av *alle* klassekreftene i en enkelt stat (og i statene omkring og alle stater i hele verden), samt erfaringene til de revolusjonære bevegelsene. Det er svært lett å vise at en har ei «revolusjonær» innstilling bare ved å skjelle ut den parlamentariske opportunismen eller rett og slett ved å avvise å delta i parlamentet. Men sjøl om dette er lett, kan det ikke tjene som løsning på et vanskelig, svært vanskelig problem. Det er langt vanskeligere å skape ei virkelig revolusjonær parlamentarisk gruppe i et europeisk parlament enn det var i Russland. Sjølsagt. Men det er bare et særegent uttrykk for den allmenne sannheten at det var lett for Russland å *starte* den sosialistiske revolusjonen i den særegne og historisk enestående situasjonen i 1917, men at det vil bli vanskeligere for Russland enn de andre europeiske landa å *fortsette* revolusjonen og fullføre den. Jeg fikk anledning til å påpeke dette allerede i begynnelsen av 1918, og erfaringene våre fra de to siste åra har fullt ut bevist at dette standpunktet er riktig. Visse særegne vilkår, nemlig: 1) muligheten til å knytte sovjetrevolusjonen sammen med avslutninga av den imperialistiske krigen (som er en følge av denne revolusjonen) som har utmatta arbeiderne og bøndene til det ytterste, 2) muligheten til å utnytte kortsiktig den desperate kampen mellom de to mektige imperialistrøvergruppene i verden — som ikke klarte å forene seg mot fienden sin, Sovjetmakta, 3) muligheten til å holde ut en forholdsvis langvarig borgerkrig, delvjs takket være den enorme utstrekninga landet har og de dårlige samferdselsmidlene, 4) at det eksisterte en så djuptgående borgerlig-demokratisk bevegelse blant bøndene, at partiet til proletariatet kunne ta opp de revolusjonære krava til bondepartiet (det sosialrevolusjonære partiet, der størstedelen av medlemmene var fiendtlig innstilt til bolsjevismen), og virkeliggjøre dem med det samme, takket være at proletariatet erobra makta. Alle disse særegne vilkåra er ikke til stede i dag i Vest-Europa, og ei gjentakning av slike eller liknende vilkår oppstår ikke så lett. Bortsett fra ei rekke andre årsaker, er det forøvrig derfor det er vanskeligere for Vest-Europa å *begynne* en sosialistisk revolusjon enn det var for oss. Å forsøke å «gå utenom» denne vansken ved å «hoppe over» det krevende arbeidet med å utnytte reaksjonære parlamenter til revolusjonære formål, er avgjort barnslig. Dere vil skape et nytt samfunn, og likevel er dere redde for vanskene som er knytta til det å

danne ei god parlamentarisk gruppe i et reaksjonært parlament, sammensatt av overbeviste, hengivende og heltemodige kommunister! Er ikke det barnslig? Når Karl Liebknecht i Tyskland og Z.Höglund i Sverige klarte å gi eksempler på ei sann revolusjonær utnytting av et reaksjonært parlament, sjøl uten massestøtte nedafor, hvorfor skulle så et raskt voksende revolusjonært masseparti, midt under mismot og bitterhet blant massene etter krigen — være ute av stand til å *smi* ei kommunistisk gruppe også i de verste parlamentene? Det er fordi de tilbakeleggende massene av arbeiderne og i enda større grad av småbøndene i Vest-Europa, er mye mer gennomsyra av borgerlig-demokratiske og parlamentariske fordommer enn tilfellet var i Russland. Det er nettopp fordi at det *bare* er fra innsida av slike institusjoner som de borgerlige parlamentene, at kommunistene kan (og må) kjempe en lang og vedvarende kamp, uten å vike for noen problemer, en kamp for å avsløre, henge ut og overvinne disse fordommene.

De tyske «venstre»-folka klager over dårlige «ledere» i partiet sitt, de gir etter for fortvilelse og kommer til og med fram til ei latterlig «fornekting» av «ledera». Men under forhold der det ofte er nødvendig å gjemme «lederne» under jorda, er *utvikling* av gode «ledere», *ledere* en kan stole på, som har erfaring, som har autoritet, ei svært vanskelig sak. Slike vansker *kan ikke* overvinnnes skikkelig uten at en kombinerer legalt og illegalt arbeid, *uten at en setter «lederne» på prøve, blant annet i parlamentene*. Kritikken — en hard, nådeløs og kompromissløs kritikk — bør ikke bli retta mot parlamentarismen eller parlamentarisk arbeid, men mot de lederne som ikke makter, og enda mer mot dem som *ikke vil*, utnytte parlamentariske valg og den parlamentariske ta'erstolen på revolusjonært og kommunistisk vis. Bare en slik kritikk, sjølsagt sammen med at en avviser udugelige ledere og erstatter dem med skikkelige folk, kan utgjøre nyttig og fruktbart arbeid som både oppdrar «lederne» til å være arbeiderklassen og hele det arbeidende folket verdige, og massene til å klare å forstå den politiske situasjonen og de ofte innvikla og intrikate oppgavene som springer ut av den situasjonen.*

* Jeg har hatt for dårlig anledning til å sette meg inn i «venstre»-kommunismen i Italia. Kamerat Bordiga og fraksjonen hans av boikottkommunister (*Communisti astensionista*) tar utvilsomt feil når de hevder at en ikke skal delta i parlamentet. Men det ser for meg ut som om kamerat Bordiga har rett på ett punkt — så langt en kan se ut fra to nummer av avisa hans, *Il Soviet* (nr. 3 og 4, 18. januar og 1. februar 1920), fra fire nummer av kamerat Serratis utmerka tidsskrift, *Comunismo* (nr. 1—4,

1. oktober til 30. november, 1919), og fra forskjellige utgaver av italienske borgerlige aviser som jeg har sett. Kamerat Bordiga og gruppa hans har rett når de angriper Turati og tilhengerne hans, som fortsatt blir i et parti som har anerkjent sovjetmakta og proletariatets diktatur, men likevel fortsetter den gamle ytterst skadelige og opportunistiske politikken sin som medlemmer av parlamentet. Gjennom å tolerere dette, gjør sjølsagt kamerat Serrati og hele det italienske sosialistpartiet ⁴⁶ en feil som truer med å gjøre like mye skade og gi opphav til de samme farene som tilsvarende feil gjorde i Ungarn, der ungarske folk av Turati-typen saboterte både partiet og sovjetregjeringa ⁴⁷ innafra. Ei slik misforstått, uholdbar eller ryggesløs holdning overfor de opportunistiske parlamentarikerne, gir grobunn for «venstre»-kommunisme på den ene sida, og rettferdiggjør *til en viss grad* at den eksisterer på den andre sida. Kamerat Serrati tar klart feil når han anklager delegaten Turati for å være «sjølmotsigende» (i *Communismo*, nr. 3) for det er det italienske sosialistpartiet sjøl som er sjølmotsigende når det tolererer slike opportunistiske parlamentarikere som Turati og Co.

UTDRAG FRA «HVA MÅ GJØRES?», FEBRUAR 1902.

C. POLITISKE AVSLØRINGER OG
«OPPLÆRING I REVOLUSJONÆR
VIRKSOMHET»

Ved å sette fram sin teori om «å høyne virksomheten til de arbeidende massene» mot *Iskra*, avslørte Martynov i virkeligheten en trang til å *svekke* denne virksomheten, for han erklærte at sjølve den økonomiske kampen som alle økonomistene kryper for, er å foretrekke, er særskilt viktig, og er det «breiest brukbare» midlet til å vekke denne virksomheten i videste omfang. Denne feilen er typisk, nettopp fordi den ikke er særegen for Martynov i det hele tatt. I virkeligheten er det mulig å «høyne virksomheten til de arbeidende massene» *bare* når denne virksomheten *ikke er innskrenka* til «politisk agitasjon på et økonomisk grunnlag». Et grunnleggende vilkår for den nødvendige utvidinga av den politiske agitasjonen, er å organisere *gjennomgripende* politiske avsløringer. Massene kan ikke bli lært opp til politisk bevissthet og revolusjonær virksomhet *på noe annet vis* enn ved hjelp av slike avsløringer. Derfor er virksomhet av denne typen en av de viktigste funksjonene til det internasjonale sosialdemokratiet som helhet, for sjøl politisk frihet kan ikke på noe vis gjøre avsløringer unødvendige, den bare endrer noe på innrettinga av avsløringene. *Det tyske partiet* styrker på det viset stillinga si særlig, og sprer innflytelsen sin, særskilt på grunn av den utrøttelige innsatsen som det fører den politiske avsløringskampanjen sin med. Arbeiderklassebevissthet kan ikke bli ekte politisk bevissthet med mindre arbeiderne blir lært opp til å svare på alle tilfeller av tyranni, undertrykking, vold og misbruk, uansett *hvilken klasse* som blir berørt — og med mindre de i tillegg er lært opp til å svare ut fra et sosialdemokratisk standpunkt og ikke noe annet. Bevisstheten til de arbeidende massene kan ikke bli ekte klassebevissthet med mindre arbeiderne lærer fra konkrete og framfor alt fra aktuelle politiske kjensgjerninger og hendinger å iaktta alle uttrykka deres i det intellektuelle, etiske og politiske livet, med mindre de lærer å bruke praktisk den materialistiske analysen og den materialistiske vurderinga av *alle* sidene ved livet og virksomheten til *alle* klassene, laga og gruppene i befolkninga. De som utelukkende konsentrerer oppmerksomheten, iakttakelsen og bevisstheten om arbeiderklassen,

eller til og med hovedsakelig om den aleine, er ikke sosialdemokrater. For den kunnskapen arbeiderklassen har om seg sjøl, er uløselig knytta sammen med ikke bare en helt og fullt klar teoretisk forståelse — eller snarere ikke så mye med den teoretiske som med den praktiske forståelsen — for forholda mellom *alle* de ulike klassene i det moderne samfunnet, en forståelse som er tilegna gjennom erfaringer fra det politiske livet. Derfor er oppfatninga av den økonomiske kampen som det breiest brukbare midlet til å trekke massene med i den politiske bevegelsen, som økonomistene våre forkynner, så utrolig skadelig og reaksjonær i den praktiske betydninga si. For å bli en sosialdemokrat, må arbeiderne ha et klart bilde i tankene sine om den økonomiske karakteren og de samfunnsmessige og politiske trekkka til godseieren og presten, den høye embetsmannen og bonden, studenten og omstreiferen. Han må kjenne de sterke og svake punktene deres, han må gripe meninga i alle slagord og sofismer* som hver klasse og hvert lag dekker den sjølgode strevinga si og den virkelige «indre virksomheten» sin med. Han må forstå hvilke interesser som blir gjen speilt i bestemte institusjoner og bestemte lover, og hvordan de blir gjeispeilt. Men dette «klare bildet» kan ingen tilegne seg fra ei bok. En kan bare tilegne seg det fra levende eksempler og fra avsløringer som følger tett opp under det som foregår omkring oss på et gitt tidspunkt, det som blir diskutert, kanskje hviska om, av alle og enhver på sin måte, det som kommer til uttrykk i de og de hendingene, i den og den statistikken, i den eller den domsfellinga, osv., osv. Disse gjennomgripende politiske avsløringene er et vesentlig og *grunnleggende* vilkår for å lære opp massene i revolusjonær virksomhet. (. . .)

E. ARBEIDERKLASSEN SOM KJEMPENDE FORTROPP FOR DEMOKRATIET

Vi har sett at det er ei absolutt nødvendig og *ytterst viktig* oppgave i virksomheten vår å drive breiest mulig politisk agitasjon, og dermed allsidige politiske avsløringer, om denne virksomheten skal være en ekte sosialdemokratisk virksomhet. Men vi kom fram til denne slutninga *bare* på bakgrunn av de tvingende behova som arbeiderklassen har for politisk kunnskap og politisk opplæring. Men ei slik framlegging av spørsmålet er for snever, for den overser de allmenne oppgavene til sosialdemokratiet,

* *Sofisme* — gresk, bevisst logisk feilslutning, spissfindighet. — *Red.*

særlig det nåværende russiske sosialdemokratiet. For å forklare dette punktet mer konkret, skal vi nærme oss emnet fra ei side som er «nærmest» økonomistene, nemlig fra den praktiske sida. «Alle er enige om» at det er nødvendig å utvikle den politiske bevisstheten til arbeiderklassen. Spørsmålet er *hvordan* det skal bli gjort, og hva som trengs for å gjøre det. Den økonomiske kampen «tvinger» bare arbeiderne til å innse den holdninga regjeringa har til arbeiderklassen. Derfor er det slik at *hvor mye vi enn prøver* å «gi den økonomiske kampen sjøl en politisk karakter», vil *vi aldri bli i stand til* å utvikle den politiske bevisstheten til arbeiderne (til det nivået den sosialdemokratiske bevegelsen har) ved å holde oss innafor ramma med økonomisk kamp, for den ramma er for snever. Martynov-oppskrifta har litt verdi for oss, ikke fordi den belyser tendensen til Martynov til å rote til sakene, men fordi den uttrykker på spissen den grunnleggende feilen som alle økonomistene gjør, nemlig å utvikle den klassepolitiske bevisstheten til arbeiderne *innafra*, så og si, fra den økonomiske kampen deres, dvs. ved å gjøre denne kampen til det eneste (eller i hvert fall det viktigste) utgangspunktet, ved å gjøre den til det eneste (eller i hvert fall det viktigste) grunnlaget. Et slikt standpunkt er fullstendig feilaktig. Økonomistene nekter å tenke skikkelig gjennom opprinnelsene til disse uenighetene, fordi de er såra over polemikken vår mot dem. Resultatet er at vi ganske enkelt ikke kan forstå hverandre. Det er som om vi snakker ulike språk.

Klassepolitisk bevissthet kan *bare* bli tilført arbeiderne *utafra*, det vil si bare fra området som ligger utafor den økonomiske kampen, fra livet utafor det området der en finner forholdet mellom arbeidere og arbeidskjøpere. Det eneste området der det er mulig å tilegne seg denne kunnskapen, er innafor det området der en finner *alle* klassers og lags forhold til staten og regjeringa, området med indre forbindelser mellom *alle* klassene. Derfor kan ikke svaret på spørsmålet om hva som må gjøres for å tilføre arbeiderne politisk kunnskap, bare være det svaret som aktivister, særlig de som heller mot økonomismen, i de fleste tilfellene er fornøyde med, nemlig: «Å ferdes blant arbeiderne». For å tilføre *arbeiderne* politisk kunnskap, må sosialdemokratene *gå ut blant alle klassene i befolkninga*, de må sende enheter av hæren sin ut *i alle retninger*.

Vi velger denne plumpe formuleringa med vilje, vi uttrykker oss på denne skarpt forenkla måten med vilje, ikke fordi vi ønsker å hengi oss til paradokser, men for å

«tvinge» økonomistene til å innse oppgavene sine som de overser uten unnskyldning, for å understreke sterkt for dem forskjellen mellom trade-unionistisk og sosialdemokratisk politikk, noe de nekter å forstå. Derfor ber vi leseren om at han ikke blir oppbrakt, men lytter tålmodig til oss til vi er ferdige.

La oss ta den typen sosialdemokratisk studiesirkel som er blitt svært utbredt i de siste få åra, og se på hva den har utretta. Den har «kontakt med arbeiderne» og er fornøyd med det, gir ut flygeblad der overgrep i fabrikkene, det at regjeringa tar parti for kapitalistene og tyranniet til politiet blir sterkt fordømt. På arbeidermøter går diskusjonen aldri eller nesten aldri utover grensene for disse emnene. Forelesninger og diskusjoner om historia til den revolusjonære bevegelsen, om spørsmåla innafor innen- og utenrikspolitikken til regjeringa, om spørsmåla om den økonomiske utviklinga i Russland og Europa, om stillinga til de ulike klassene i det moderne samfunnet, osv., er uhyre sjeldne. Når det gjelder å oppnå systematisk og utvida kontakt med andre klasser i samfunnet, så er det ingen som drømmer om det. I virkeligheten er den ideelle lederen, slik som flesteparten av medlemmene i slike sirkler forestiller seg ham, noe langt mer i retning av en fagforeningssekretær enn en politisk leder. For sekretæren i en hvilken som helst, la oss si en engelsk fagforening hjelper alltid arbeiderne med å føre den økonomiske kampen, han hjelper dem med å avsløre overgrep på fabrikkene, forklarer det urettferdige i lovene og tiltaka som hindrer streikeretten og retten til å sette ut streikevakter (dvs. å advare alle og enhver om at en streik er i gang i en bestemt fabrikk), forklarer at dommere som tilhører borgerklassen tar parti for voldgift, osv, osv. Kort sagt, enhver fagforeningssekretær, fører og hjelper til med å føre, «den økonomiske kampen mot arbeidskjøperne og regjeringa». Vi kan ikke få slått fast hardt nok at «dette fortsatt ikke er sosialdemokratisk, at det sosialdemokratiske idealet ikke burde være fagforeningssekretæren, men *folketribunen**, som er i stand til å reagere på alle utslag av tyranni og undertrykking, uansett hvor det kommer fram, uansett hvilket lag eller klasse av folket det angår, én som er i stand til å oppsummere alle disse utslaga og legge fram et enhetlig bilde av politivold og kapitalistisk utbytting. En som klarer å dra nytte av alle hendinger, uansett hvor små de er, for å legge fram de sosialistiske overbevisningene sine og de demokratiske krava sine for *alle*, for å klargjøre for *alle* og enhver den ver-

* *Folketribuner* — eg. betegnelse for de embetsmennene i det gamle Roma, som var valgt av folkeforsamlingene til å representere plebeierne

denshistoriske betydninga av proletariatets kamp for frigjøring. Sammenlikn for eksempel en leder som Robert Knight (den velkjente sekretæren og lederen for Kjelesmedforbundet (The Boiler Makers' Society) en av de mektigste fagforeningene i England), med Wilhelm Liebknecht, og prøv å bruke motsetningene som Martynov trekker opp i striden sin med *Iskra*, på dem. Dere vil se — jeg skynder meg gjennom artikkelen til Martynov — at Robert Knight var mest opptatt med å «oppfordre massene til visse konkrete aksjoner» (Martynov, op.cit., s. 39), mens Wilhelm Liebknecht var mer opptatt av «den revolusjonære klarlegginga av det nåværende systemet som helhet eller utslag av deler av det», (s. 38 — 39), at Robert Knight «formulerte proletariatets øyeblikkelige krav og pekte på midlene som de kunne bli innfridd med» (41), mens Wilhelm Liebknecht, mens han gjorde dette, ikke lot være å «rettlede virksomheten til ulike opposisjonelle lag på samme tid», «idet han la fram et positivt handlingsprogram for dem»** (s. 41). Dere vil se at Robert Knight strevde «så langt han kunne for å gi den økonomiske kampen sjøl en politisk karakter» (s. 42), og klarte utrolig bra «å føre fram konkrete krav som lovde visse handgripelige resultater for regjeringa» (s. 43), mens Liebknecht i langt større grad var opptatt med «ensidige avsløringer» (s. 40), at Robert Knight mente at «marsjen framover i den fargeløse dagskampen» var det viktigste (s. 61), mens Liebknecht mente at «propaganderinga av strålende og fullkomne ideer» var det viktigste (s. 61). Dere vil se at Liebknecht omdanna den avisa han leda til «et organ for revolusjonær motstand som avslørte tilstandene i landet vårt, særskilt den politiske tilstanden, i den grad den angikk interessene til de mest forskjellige lag i befolkninga,» (s. 63), mens Robert Knight «arbeidde for arbeiderklassens sak i nær organisatorisk kontakt med den proletariske kampen» (s. 63) — hvis det med «nær organisk kontakt» er ment det knefallet for spontaniteten som vi gikk gjennom ovafor ved å ta for oss eksemplene til Kritsjevski og Martynov — og «innsnevra innflytelsessfæra si», sjølsagt overbevist, som Martynov, om at «ved å gjøre det, så utvida han denne innflytelsen» (s. 63). Kort sagt, dere vil se at Martynov *de facto* (i virkeligheten, — *Red.*) reduserer sosialdemokratiet til det trade-unionistiske nivået, sjøl om han sjølsagt ikke gjør det fordi han ikke ønsker at det skal gå bra for sosialdemokratiet, men ganske enkelt fordi han har det litt for travelt med å utdype Plekhanov, i stedet for å ta seg tid til å forstå ham.

** For eksempel, under den fransk-prøyssiske krigen la Liebknecht fram et handlingsprogram for hele demokratiet. Marx og Engels gjorde

BOLSJEVIKANE I TSAR—DUMAEN

Røynsler frå arbeidet til den bolsjevikiske arbeiderfraksjonen

i den 4. dumaen i Tsar-Russland, 1912-1914

I byrjinga av juni vil Forlaget Oktober gje ut ei norsk utgåve av boka «Bolsjevikane i tsar-dumaen». Boka er skriven av den bolsjevikiske arbeidarrepresentanten Badajev, som var med i arbeidarfraksjonen i den 4. dumaen i Tsar-Russland frå 1912 til utbrotet av den 1. verdenskrigen.

Verksemda til denne dumafaksjonen er eit framståande døme på kor mykje ein revolusjonær parlamentsfraksjon kan gjera for arbeidarklassen si sak, sjølv i eit så rote parlament som den tsaristiske godseigardumaen som vart sett opp i 1912. Bolsjevikane brukte dumaen som ei plattform for revolusjonær agitasjon til massane og organisering av dei. Dei tok opp alle brennande saker som arbeidarklassen i Russland kjempa for, heilt opp til å agitera mot den imperialistiske krigen. Då krigen braut ut, vart dei gripne av tsarpolitiet og dømt til forvisning i Sibir. Heile tida medan dei arbeidde i parlamentet vart dei forfølgd av det hemmelege tsarpolitiet, skjelte ut av opportunistane og truga med utvising frå parlamentet.

Boka fortel ikkje berre om arbeidet i dumaen, men og om dei vilkåra arbeidar-klassen og andre utbytta menneske i Russland levde under før Oktober-revolusjonen. Ho fortel om det illegale revolusjonære arbeidet bolsjevikane dreiv for å reisa dei underkua til revolusjon. Ho klårgjer den lina bolsjevikane og Lenin stod for i desse åra, og kastar eit svært klårt lys over skiljet mellom dei revolusjonære og oppor-tunistane. Utdraga vi har teke med her er frå kapittel I, kapittel V og kapittel XX. Vi rår alle som vil læra kor mykje arbeidet i reaksjonære parlament har å seie og korleis det må drivast, til å studera denne boka.

Kapittel I

Vala til den fjerde dumaen

Kvifor sosialdemokratane tok del i vala — Valprogrammet til bolsjevikane — Røysterett til arbeidarane — Vala i dei store byane — Korleis regjeringa førebudde vala — Bolsjevikane om valsamarbeid med andre parti — Pravda si rolle i valkamen.

Den tredje statsdumaen vart opp løyst midt på sommaren 1912. Dette var den fyrste dumaen som sat saman gjennom heile den lovlege femårsperioden. Adelsmenn og godseigarar var i fleirtal, og dumaen synte seg som ein lydug reiskap for regjeringa. Fraksjonane av sosialdemokratlar og borgarleg-demokratlar (trudovikar*) var småe, og dei kunne sjølvstakt ikkje hindra at dumaen vedtok alle dei lovframlegga som regjeringa sette fram. Kadettane** var partiet til det liberale borgarskapet. Dette partiet var redd for å vera djervt i ord og handling endå det hevda at det var i opposisjon til regjeringa. Under slagordet «vi bergar dumaen» var kadettane og dei Progressive, som var ei nærskyld gruppe, rolege og ettergevande. Dei let såleis høgrefleirtalet få gjera slik som det ville. Den tredje dumaen gav regjeringa alt det ho ynskte seg, han var ei «lovlydug og effektiv» folkeforsamling.

Dagen etter at den tredje statsdumaen var oppløyst, skreiv *Pravda* slik om arbeidet gjennom dei fem åra:

«Heile verksemda til den tredje dumaen var retta inn på å halda ved lag klasseinteressene til fleirtalet i forsamlinga. Difor har ikkje desse fem åra med ein «effektiv» дума på noko vis vore til hjelp for å løysa den rekkja med spørsmål som det hastar med, og som er enormt viktige for landet. Kvar gong venstrepartia har freista å spreia ljøs over dei mørke sidene ved livet i Russland og gjera dei kjende over heile landet ved å setja fram interpellasjonar, vart dei røysta ned av fleirtalet... Det er godt å vera kvitt dei.»

* *Trudovikane* — Ei gruppe i statsdumaen som vart skipa i 1906. Medlemene var småborgarlege demokratlar — bønder og intellektuelle med narodnik-legning. Gruppen vinga mellom kadettane og dei revolusjonære sosialdemokratane, og i den fyrste verds-krigen synte dei fleste medlemene ei sosialsjavinistisk haldning. — *Red.*

** *Kadettane* — medlemmer av Det konstitusjonelt-demokratiske partiet som var det leian- de liberal-monarkistiske partiet i Russland. Partiet vart skipa i 1905, og medlemene kom frå borgarskapet på landsbygda og frå borgarlege intellektuelle. Kadettane kalla seg sjølv «partiet for folkefridomen», men gjekk aldri ut over kravet om eit konstitusjonelt monarki. — *Red.*

Med desse orda tok *Pravda* avskil med den tredje dumaen, og uttrykte med dei den allmenne haldninga mellom arbeidarar og bønder.

Den fjerde dumaen skulle fylgja i fotefara til den tredje. Vallova var den same, og difor måtte fleirtalet i den nye dumaen verta svarte-hundra* no som før. Det var ikkje tvil om at verksemda til den fjerde dumaen og ville verta retta mot arbeidarane, og at lovgjevinga ville verta til inga nytte korkje for arbeidarar eller bønder.

Trass i desse vurderingane sette Det sosialdemokratiske partiet seg føre å taka aktivt del i vala slik det hadde gjort i vala til den andre og den tredje dumaen. Røynslene frå åra føreåt hadde synt at ein valkamp var særskild viktig frå organisasjonssynspunkt, og at dei sosialdemokratiske fraksjonane spela ei viktig rolle i dumaen. Medan fraksjonane våre nekta å taka del i det såkalla «positive» arbeidet med lovgjevinga, nytta dei talarstolen i dumaen til revolusjonær agitasjon. Arbeidet til dei sosialdemokratiske fraksjonane utanfor dumaen var endå viktigare. Dei heldt på å verta dei organisatoriske sentra for partiarbeidet i Russland. Difor avgjorde Partiet at det var naudsynt å vera aktivt med i kampen.

Medan det ikkje var meiningsskilnader innom Det sosialdemokratiske partiet med omsyn til deltaking i vala, var det skarpe samanstøytar mellom bolsjevikane* og mensjevikane** om valtaktikken og om rolla til den framtidige dumafraksjonen.

Problemet ikring den fjerde dumaen var berre eitt av problema i det daglege partiarbeidet, men det spegla alle skilnadene mellom dei to fraksjonane i det russiske sosialdemokratiske partiet. Så tidleg som i januar 1912, seks månader før den tredje dumaen vart oppløyst, sette parti-

* *Svartehundra* — representantar for dei føydale storgodseigarane. Dei var rasande motstandarar av revolusjonen og alle framsteg, til og med smålatne reformer. I lag med tsarpolitiet skipa dei reaksjonære terrorist-bandar, dei såkalla «Svartehundra». Dei var rekrutterte frå det mest tilbakeståande laget av det arbeidande folket, brottsmenn og filleproletarar, og vart nytta til å overfalla arbeidardemonstrasjonar, jula opp og drepa opprørske bønder, laga jødepogromar, og stutt sagt taka seg av all salgs blodig skitarbeid som reaksjonen ville ha gjort. — *Red.*

* *Bolsjevikane* — Namn på den revolusjonære fløya i Russlands Sosialdemokratiske Arbeidarparti (RSDAP), som seinare vart Sovjetunionens Kommunistiske Parti (bolsjevikane) (SUKP(b)). Bolsjevik tydar 'medlem av fleirtalet'. Namnet skriv seg frå RSDAPs andre kongress i 1903, der dei revolusjonære, som fylgde Lenin, kom i fleirtal mot slutten av møtet. — *Red.*

** *Mensjevikane* — 'medlemer av mindretallet'. Namnet skriv seg frå RSDAPs andre kongress, der mindretallet fylgde Martov. Namnet vart ståande som nemning på den småborgarlege, opportunistiske retninga i Russlands Sosialdemokratiske Arbeidarparti, som var reiskap for borgarleg innverknad mellom arbeidarane. Under revolusjonen 1905—07 var mensjevikane mot at arbeidarklassen skulle leia revolusjonen, mot forbund mellom arbeidarane og bøndene og for forbund med det liberale borgarskapet. Under reaksjonsåra 1907—10 preika mensjevikane likvidasjonisme, dvs. tilinkjesjering av partiet. — *Red.*

møtet i Praha*** opp programmet for den komande valkampen. Konferansen slo fast at «alle andre oppgaver skal vera underordna oppgåva med sosialistisk propaganda etter klasseliner og organisering av arbeidarklassen.»

Partiet si taktiske line ved vala vart definert slik:

«Partiet må kjempa ein nådelaus kamp mot det tsaristiske autokratiet* og mot partia til godseigarane og kapitalistane som støt det. Samstundes må det målmedvete avsløra dei kontra-revolusjonære syna og det falske demokratiet til dei borgarleg-liberale (med kadettpartiet i spissen). Særskilt bør ein vera merksam på at ein i valkampen held ved lag sjølvstendet til proletariatet sitt parti i høve til alle dei ikkje-proletariske partia, at ein avslører den borgarlege karakteren til psevdososialismen som dei demokratiske gruppene står for (særleg trudovikane, narodnikane**, og dei sosialrevolusjonære***), og at ein avdekkjer korleis desse har skadd demokratiet med vaklinga si i spørsmålet om revolusjonær massekamp.»

Bolsjevikane såg på valkampen til statsdumaen som eit høve til vidtrekkjande agitasjon og propaganda, og som eit av midla til å organisera massane. Freistnaden på å sikra at deira eigne kandidatar vart valde gjorde ikkje at bolsjevikane endra kampanjen til berre ein kamp for nokre få plassar i dumaen. Verksemda til dumafraksjonen både i og utanfor dumaen tydde svært mykje for den revolusjonære kampen. Men valkampanjen sjølv var ikkje mindre viktig. Heile tida medan han stod på, måtte sosialdemokratane halda den revolusjonære lina rein og blank, utan å tona ho ned eller retusjera ho for å stetta noko underordna omsyn.

Kva var argumenta til mensjevik-likvidatorane? Deira vurdering av den komande valkampen til den fjerde dumaen hadde grunnlag i at dei meinte at berre to læger ville stå mot kvarandre. Desse var dei reaksjonære og Svartehundra på den eine sida, og dei liberale på den andre (det var venta at kadettane, dei progressive og venstre-oktobristane* ville skipa ein valallianse). Då dei gjekk ut ifrå dette, kunngjorde dei

*** *Praha-møtet* — møte mellom vel 20 partiorganisasjonar i januar 1912, der bolsjevikane konstituerte seg som eige parti, med nytt sentralapparat. Konferansen dreiv mensjevikane ut or partiet etter at dei var blitt knuste ideologisk og organisatorisk. Bolsjevikane heldt fram som Russlands Sosialdemokratiske Arbeidarparti, med 'b' for bolsjevikane lagt til i parentes. Møtet fastsette det revolusjonære minimumsprogrammet sitt i tre parolar: 1. demokratisk republikk, 2. åttetimars dag, 3. kverrsetting av all godseigarjord. Under desse revolusjonære parolane gjennomførte bolsjevikane valkampen til den fjerde statsdumaen, og oppsvinget i den revolusjonære rørsla i 1912—1914 gjekk føre seg under desse parolane. — Red.

som parole for kampen at det var naudsynt å «streva etter å driva reaksjonen frå plassen hans i dumaen», å «riva dumaen or hendene på reaksjonen», osv. Eigentleg tydde denne mensjeviklina at valkampen skulle først hand i hand med dei liberale.

Skilnadene mellom bolsjevikane og mensjevikane vart enno meir slåande stadfesta i dei politiske plattformene deira som vart sette fram under kampen. I fråsegna frå Praha-konferansen som det er vist til ovanfor, fastsette bolsjevikane at den politiske plattformen som ein skulle bera fram under vala skulle vera slik:

«Hovudparolane til Partiet i dei komande vala skal vera: 1. ein demokratisk republikk, 2. åttetimars-dag, 3. kverrsetjing* av alle eigedomane til godseigarane. Gjennom heile valkampen vår skal desse krava forklarast tydeleg ut ifrå røynslene med den tredje dumaen og heile verksemda til regjeringa både når det gjeld lokal og sentral administrasjon. Resten av det sosialdemokratiske minimumsprogrammet, slik som allmenn røysterett, forsamlingsfridom, folkevalde domarar og embetsmenn, folkehær i staden for ein ståande hær osv., må koma med i propagandaen og bli knytt saman med dei tre parolane ovanfor.»

Desse tre hovudparolane til bolsjevikpartiet, «dei tre kvalane» som dei seinare vart kalla, formulerte dei grunnleggjande krava til dei russiske arbeidarane og bøndene. Parolen om ein «demokratisk republikk» reiste beinveges kravet om å styrta tsarveldet sjølv om dette var maskert med ein kraftlaus дума. Denne parolen avslørte dei «konstitusjonelle illusjonane». Han synta arbeidarklassen at dei reformene som gjekk gjennom statsdumaen ikkje ville hjelpe dei det minste, og at det ikkje var mogleg at deira kår ville bli betra under den eksisterande styreforma.

Dei andre to «kvalane» uttrykte dei økonomiske hovudkrava til arbeidarane. Åttetimars-dagen var hovudkravet i arbeidarklassen sin økonomiske kamp. I mest alle streikar, som heile tida auka i omfang, var kravet om åttetimars-dag med. Parolen om kverrsetjing av eigedomane til godseigarane baud fram ei revolusjonær løysing på jordbruksspørsmålet og formulerte krava og vonene til dei hundre millionane med russiske bønder.

Resten av minimumsprogrammet var bunde saman med desse tre grunnleggjande krava. Det vil seia at bolsjevikane streka under at dei berre kunne verta nådde etter at dei grunnleggjande krava til den revolusjonære rørsla hadde vorte realiserte.

Kva var mensjevikane sitt valprogram? Mensjevikane sette fram som uavhengige krav nett desse underordna krava som bolsjevikane bar fram

* *Kverrsetjing* — konfiskering. — *Red.*

berre i samband med dei revolusjonære hovudkrava.

I plattformen til mensjevikane hadde dei tre hovudkrava til bolsjevikane fått ei veikare form. I staden for «ein demokratisk republikk» kravde dei «suverenitet til folket sine representantar». I staden for «kverrsjetjing av godseigedomane», bad dei uklårt om at «landbrukslovene skulle bli reviderte» osv.

Heile mensjevikplattformen innebar at dei tre parolane som den revolusjonære kampen til arbeidarklassen voks fram på, vart bytta ut med krav og parolar som var tilpassa slumpespelet i ei legal rørsle.

Vallova var vedteken av regjeringa før vala til den første dumaen. Ho var forma slik at ho skulle sikra fleirtalet for borgarskapet og gods-eigarane. Det var ikkje direkte val, men eit system av ulike nivå. Ymse klassar (godseigarane, dei med store eigedomar i byane, bøndene, arbeidsfolk osv.) måtte fyrst velja valmenn. Desse valde så tingmenn frå sine egne rekkjer. For bønder og arbeidsfolk var systemet *endå* meir innvikla. Arbeidarane til dømes, valde fyrst utsendingar som så valde valmenn. Berre desse siste var med i valkollegia* i gubernia**, som valde tingmennene. Ved sidan av dette var det fleire krav til eigedom for at ein skulle ha røysterett. Til dømes hadde ein i byane berre røysterett dersom ein var husbonde.

Det innfløkte valmaskineriet som regjeringa hadde pønska ut, gav likevel ikkje dei resultatane ho ynskte i vala til den fyrste og den andre dumaen. Fleirtalet i desse dumaene var i opposisjon til regjeringa, og båd vart oppløyste før den lovlege perioden gjekk ut. Etter at den tredje dumaen hadde løyst seg opp 3. juni 1907, vart det vedteke ei ny vallov. Ho avgrensa røysteretten *endå* meir og utelet store grupper av folket. Særleg var ein merksam på arbeidarane, og talet på valmenn i arbeidarkuriene* vart skore sterkt ned. Dei som skapte den nye vallova våga likevel ikkje å gå så langt at dei heilt hindra arbeidarane i å få representantar i dumaen. Lova fastsette at i seks særskild nemnde gubernii (St. Petersburg, Moskva, Kharkov, Kostroma, Vladimir og Jekaterinoslav), skulle valkollegia velja ein deputert frå arbeidarkuriene. Men dette tiltaket vart ikkje utvida til å gjelda dei store arbeidarkuriene i Ural, Polen, Kaukasus osv.

Mange arbeidsfolk fall og utanfor denne avgrensa røysteretten. Berre arbeidarar som hadde vore ved same fabrikk i minst seks månader fekk taka del i delegatvalet (ur-planet). På den eine sida opna denne regelen for muting i stor stil, på den andre sida vart det mest umogeleg

* *Valkollegia* — Dei forsamlingane som valde sjølve tingmennene. — *Red.*

** *Gubernia* — Administrativ eining for bydel eller del av herad. — *Red.*

* *Arbeidarkuriene* — Valkollegium for arbeidarane (det var egne valkollegium for dei ulike klassane). — *Red.*

for dei revolusjonære partia å peika ut kandidatar på førehand. Ein arbeidar kunne verta sparka frå jobben kvelden før valet, og slik misser røysteretten. Sjølv om han fekk arbeid i ein annan fabrikk, ville han ikkje ha rett til å røysta eller å verta vald av di han ikkje hadde vore tilsett på staden lenge nok.

Trass i desse hindringane var det klårt at vala i arbeidarkuriene måtte enda med siger for dei radikale partia. Det var openbert at arbeidarane ikkje eingong ville stø dei liberale, for ikkje å tala om dei reaksjonære.

Saka stilte seg noko annleis i byane der valmennene var delte inn i to kategoriar. Den fyrste femna om storborgarskapet, den andre om dei andre røysteføre (dei som var husbonde i husvere). Mellom desse var det mange tusen demokratiske valmenn, slik som arbeidsfolk, handverkarar, lågare funksjonærar, kontoristar osb. I desse andre kuriene stod kampen i røynda mellom kadettane og sosialdemokratane.

Her og tydde regjeringa til ei rekkje med knep for å minska talet på valmenn på kunstig vis. Ein måte fann ho i sjølve det systemet som vart nytta når valmannslistene vart sette opp. Alle over tjuufem år som leigde husvere hadde røysterett etter lova. Likevel kom berre dei med på listene som betalte ein viss husskatt, det vil seia dei som hadde store og dyre husvære. Alle andre som ville bli valmenn kunne berre få namna sine på listene dersom dei søkte særskild om det til valkommisjonen. Men dei valmennene som søkte måtte gjennom ei slik mølle av politihindringar, at dei miste all lyst til å taka del i vala. Fyrst måtte dei få eit sertifikat frå politiet, som gjorde sitt beste for å hindra at slike vart ferda ut. Valmennene måtte fleire gonger søkja personleg til den øvste politioffiseren på den rette politistasjonen. Politiet gav medvite sertifikatata ein slik ordlyd at valkommisjonen kjende dei ugilde. Valmannen kunne og få høyra at han var for seint ute med å søkja. Innan han fann ut sanninga og ville hevda retten sin, hadde søknadsfristen faktisk gått ut.

Dei vidgjetne «diskvalifikasjonane» var ein annan metode for å få ned talet på valmenn. Desse var baserte på vilkårlege lovtolkingar og vart gjevne ut av styresmaktene på alle nivå. Dei retta seg ikkje berre mot einskildindivid som styresmaktene såg på med mistanke, men mot heile folkegrupper. Nittifem prosent av jødane som levde utanfor «stokkegjerdja», vart fråtekne røysteretten med eit pennestrok. Kvar guvernør handla etter sitt eige tykke, kvar politioffiser tolka lova på sin måte.

Under vala til den fjerde dumaen tok regjeringa opp att dei «velukka» eksperimenta ho hadde gjort i vala til den førre dumaen.

Straks etter at den tredje dumaen var oppløyst, sette Innanriksdepartementet opp eit særskilt valapparat for å få istand betringar og utfyllingar til vallova. Slik ville det sikra regjeringsfleirtalet. I nokre gubernii vart det skipa egne kurier for presteskaper, medan prestane an-

dre stader var med under godseigarkuriene. Prestane spela til vanleg ei stor rolle i vala, og i alle dei tidlegare думаene hadde mange av dei deputerte bore prestekjole. Prestehæren vart kommandert av synoden*, som rettleidde han i korleis han ikkje berre skulle få tak i sjelene til sokneborna, men i røystene deira og.

Stemminga var mot regjeringa i utkantstroka der hovudmengda av folket var ikkje-russarar. På slike stader vart det skipa eigne russiske kurier. Det vil seia at det vart dana særskilde russiske grupper som i hovudsak var sette saman av russiske regjeringsfunksjonærar. Desse fekk ofte mange fleire valmenn enn dei innfødde i området hadde rett til.

Under eit slikt valsystem kunne kandidatane frå Svartehundra lett bli valde i dei blanda bykuriene, der det var store massar av likesæle og politisk uopplyste veljarar. Som fylgje av det nytta det sosialdemokratiske partiet ein annan taktikk i bykuriene enn dei gjorde i arbeidarkuriene.

Bolsjevikane meinte at det var naudsynt å ha eigne kandidatar i alle arbeidarkuriene. Dei ville ikkje tola noko samarbeid med andre parti eller grupper, mensjevik-likvidatorane medrekna. På grunn av det store agitasjonsverdet til valkampen, tykte dei og at det var naudsynt å ha kandidatar i landsbyane og i dei såkalla «andre-kuriene av byveljarar» (i fyrste-kuriene var det berre eigarar av store byeigedomar, og demokratiske kandidatar hadde ingen sjanser der). Men for å sikra seg mot at dei reaksjonære kandidatane skulle sigrå, tillet bolsjevikane samarbeid med borgarleg-demokratane (trudovikane osv.) mot dei liberale, og med dei liberale mot regjeringspartia under den andre røysteomgangen med val av valmenn til bykuriene. Dei fem store byane (St. Petersburg, Moskva, Riga, Odessa og Kiev) hadde eit direkte valsystem med ein andre valomgang. I desse byane hadde sosialdemokratane uavhengige kandidatar. Etter di det ikkje var nokon fare for at Svartehundre-kandidatar skulle bli valde, gjekk dei ikkje inn i nokre av-talar med det liberale borgarskapet. Fråsegnene frå partikonferansen i Praha sette opp denne taktikken. Dei la vekt på at «valsamarbeid må ikkje føra til sams plattform eller binda sosialdemokratane politisk på noko vis. Det må ikkje hindra dei i å kritisera djervt den kontrarevolusjonære karakteren til dei liberale, og vaklinga og lunkenskapen til borgarleg-demokratane». Det fylgjer av dette at når bolsjevikane gjekk inn i valsamarbeid under den andre valomgangen, så hadde ikkje dette karakteren av at dei dana blokker med dei andre partia.

Partiet vårt var illegalt og heile tida utsett for beinveges åtak frå tsar-politiet. Dette var hovudvansken sosialdemokratane hadde å stri med

* *Synoden* — bispemøtet, den øvste makta i den ortodokse kyrkja. — *Red.*

under valkampane. Ein måtte organisera valkampen frå under jorda, med daglege trugsmål om forfylgingar, arrestasjonar og eksil.

Stoda for mensjevikanane var noko betre. Dette kom av at dei hadde skore ned på krava sine og tilpassa seg det som var legalt mogleg; dessutan hadde dei større litterære styrkar. Mensjevikleiarane — Dan*, Potresov**, osv. — levde legalt i St. Petersburg og skreiv ope i pressa, medan alle bolsjevikleiarane anten var i eksil, i fengsel, eller dei hadde emigrert til utlandet. Likevel må ein seia at bolsjevikanane under vala til den fjerde dumaen hadde eit kraftfullt våpen som dei ikkje hadde hatt under dei tidlegare valkampane. Dette våpenet var avisa *Pravda* som byrja å koma ut nokre månader føre vala.

Pravda spela ei enormt viktig rolle under vala. Avisane var talerøyret til alle dei framskridne, revolusjonære og klassemedvetne massane av arbeidrarar. Ho kjempa på same tid mot likvidatorane, mot påverknad frå det liberale borgarskapet og den utflytande «ikkje-parti»-haldninga som skadar arbeidarrørsla så mykje.

Frå juni 1912 var sidene i *Pravda* fylte av artiklar, notat, brev, osv. med stoff om dei komande vala. *Pravda* førte og ein stor kamp mot desertering hjå dei demokratiske valmennene i byane. Ho oppmoda dei til å sikra dei rettane dei hadde, og å syta for å gjera dei formalitetane som var kravde av dei. I kvart nummer minte avisa valmennene om at dei måtte syta for at namna deira ikkje vart utelatne frå vallistene, og om at dei måtte søkja til valkommisjonane slik det var krav om. *Pravda* oppmoda kvar lesar om å sikra minst tre røyster frå kameratane ved arbeidsbenken eller frå grannane der dei budde.

Endå større rolle spela *Pravda* i førebuingane til vala i arbeidarkuriene. I bykuriene var valmøta viktige for vala. Desse var sjølvsgd overvaka av politiet. I arbeidarkuriene fanst det ikkje slike valvåpen. Lov forbaud at det vart halde noko valmøte for arbeidarane. Under slike tilhøve vart agitasjonen i *Pravda* særleg viktig.

* Dan, *Fjodor Ivanovitsj* — Mensjevik-leiar, sosialsjavinist i den fyrste verdskrigen. Slost mot Oktoberrevolusjonen og vart til sist send i utlegd i 1922 for kontrarevolusjonær verksemd. — Red.

** Potresov, *Sergej Nikolajevitsj* — Russisk borgarleg økonom og skribent. Stod i brodden for likvidatorane under reaksjonsåra 1907—10 og var sosialsjavinist under den fyrste verdskrigen. — Red.

Kapittel XX

Pravda

Pravda sin plass i den revolusjonære rørsla - Pravda og dumafaksjonen - Den daglege kampen med politiet - Interpellasjonen om Pravda i dumaen - Husundersøking i Pravda

Pravda spela ei sær s viktig rolle i utviklinga av den revolusjonære rørsla føre krigen, og frå den augneblinken ho vart grunnlagt var ho eit av hovudmidla til å gjera partiarbeidet vårt. Redaktørane og dei arbeidarane som dreiv med prentinga og spreinga av avisa, vart beinveges med i organiseringa av massane. Kvar revolusjonær arbeidar rekna det som si plikt å skaffa seg og lesa bolsjevikavisa si kvar dag, trass i alle dei vanskanane som kunne dukka opp. Kvar avis gjekk frå hand til hand og vart lesen av sneisvis av arbeidarar. Avisa uttrykte klassemedvetet deira, utdana og organiserte dei.

Ein kan forklåra at *Pravda* var så omtykt mellom arbeidarane med at ho heile tida fylgde ein fast bolsjevikpolitikk, og med at ho til skilnad frå likvidasjonistpressa (*Lutsj* og andre aviser), slo fast problema på eit enkelt og endeframt mål. Medan opplaget til *Lutsj* aldri kom opp i meir enn 16 000 på det meste, kom *Pravda* opp i 40 000 kvar dag. Pengemengda som kom inn under innsamlingane til avisene synte eit liknande høve når det galdt kor stor støtta frå arbeidarane var. *Pravda* vart starta med pengane frå arbeidarane, og vart heilt gjennom boren oppe av arbeidartingingar, medan likvidatorane i hovudsak prenta avisa si med hjelp av store gåver som vart gjevne av einskildpersonar som sympatiserte med mensjevikane. I 1913 fekk *Pravda* mindre enn 2 873, og *Lutsj* 671.

Arbeidarar sende brev, fråsegner og rapportar til *Pravda* i samband med alle politiske hendingar og kvart slag arbeidarklassen var i. Vi var ikkje i stand til å prenta alt dette materialet på dei fire avissidene, sjølv ikkje då ho vart større, og mykje kunne ikkje prentast på grunn av sensuren. Arbeidarane sa rett fram kva dei meinte om tsariststyret og at dei var viljuge til å gå i revolusjonær kamp mot det. Når redaktørane vedtok å våga seg til å prenta slike brev, vart avisa utan unntak bøtelagt og inndregen. Av di dette var så vanleg, sikra arbeidarane seg på førehand med å be: «Dersom avisa vert inndregen, ver venleg å prenta meldinga vår ein gong til i det neste nummeret.»

Pravda heldt og ved lag det nære sambandet sitt med arbeidarane gjennom dei talrike vitjarane i redaksjonskontora, som vart eit viktig senter for organisasjonsarbeid. Møte mellom utsendingar frå lokale par-

ticeller vart haldne der, opplysningar frå fabrikkar vart mottekne og føresegner og tilskippingane når det galdt hemmelege møtestader vart tekne med attende derifrå, og ut i distrikta.

Det hemmelege tsaristpolitiet var heilt klår over at den bolsjevikiske *Pravda* var ein svært farleg fiende for styret. Sjølv om politiet på grunn av den veksande revolusjonære stemninga i St. Petersburg, nølte i to år før det vedtok å knusa *Pravda*, plaga dei ho heile tida med mindre forfylgingar som var retta inn på å minska styrken hennar. Heile tida medan avisa var til kom kvart nummer ut etter ein strid, kvar artikkel etter ein kamp. Arrestasjonar, bøter, kverrsjetjingar og husundersøkingar — politiet gav oss inga kvile.

Partiet skipa avisa si under omframnt vande tilhøve, og sentralkomiteen la svært stor vekt på kor viktig ho var i den revolusjonære rørsla. Den gruppa med kameratar som hadde ansvaret for ho, fekk hjelp i det vande arbeidet sitt frå bolsjevikfraksjonen i dumaen. *Pravda* og fraksjonen arbeidde hand i hand, og berre med avisa si hjelp var fraksjonen i stand til å gjera dei oppgåvene som var lagde på han av partiet og den revolusjonære rørsla. Vi nytta talarstolen i dumaen til å tala til massane over hovuda på parlamentarikarane av ulike sjatteringar. Men dette var berre mogleg ved at arbeidarprensa vår fanst, då dei såkalte liberale avisene berre spanderte nokre få liner på talane våre og av og til gjekk stilt over dei. Hadde det ikkje vore ei bolsjevikisk arbeidaravis, ville ikkje talane våre ha vorte kjende utanfor veggane til Taurida-palasset.

Dette var ikkje den einaste hjelpa vi fekk frå *Pravda*, I redaksjonskontora møtte vi utsendingar frå fabrikkane i St. Petersburg, drøfta ymse spørsmål og fekk opplysningar frå dei.

Stutt sagt, *Pravda* var eit senter som revolusjonære arbeidarar kunne samla seg ikring, og som sytte for støtte til dumafaksjonen sitt arbeid.

Fraksjonen gjorde avisarbeid til ei av hovudoppgåvene sine frå den augneblinken han vart skipa. Rett etter at den fjerde dumaen opna, prenta bolsjevik«seksaren» denne oppmodinga i *Pravda*:

«Då vi er heilt overtydde om at *Pravda* vil stå for den oppgåva å elta saman proletariatet sine krefter i den noverande perioden, oppmodar vi dykk, kameratar, om å stø ho, spreia ho og forsyna ho med materiale. Til liks med kvar avis som ikkje har hatt tid eller røynsle til å samla styrke, har *Pravda* utan tvil sine manglar. Men den einaste måten til å retta på dette er å stø ho fast.»

Då partiet la på meg å taka meg av utgjevinga av *Pravda*, retta eg denne meldinga til arbeidarane i St. Petersburg:

«Ein arbeidartingmann og ei arbeidaravis tener same sak. Det må vera eit svært nært samarbeid mellom dei to; difor, kameratar, ser eg det som mi plikt å taka fullt ut aktiv del i å få ut arbeidaravisa vår, *Pravda*. Kameratar! med egne krefter, med dei hardt tente pengane våre, har vi skipa den fyrste dagsavisa for arbeidarar i Russland. Men det er ikkje nok å skipa ei avis. Vi må styrkja ho, og for å få ho trygt på føtene er det ein god del som må gjerast. Kvar arbeidar må verta fast lesar, og kvar lesar må verva andre faste lesarar. Vi må få istand innsamlingar til *Pravda* og sikra at ho vert spreidd så breitt som mogleg. Kameratar! Lat oss alle arbeida i lag for å byggja opp den avisa som tener arbeidarklassen si sak.»

Men ved sidan av å organisera støtte til *Pravda* og ordna med midlane for at prentinga av ho kunne halda fram, måtte eg og kjempa mot den stendige politiforfylginga. Vi kjempa heile tida mot at avisa skulle verta inndregen og måtte kvar dag ty til alle slags påfunn for at det nummeret som kom ut den dagen skulle nå lesarane.

For å tyda lova vart det sendt ein kopi av avisa frå trykkeriet til pressenemnda samstundes som avisa vart gjeven ut til sal. Då komiteen til vanleg med ein gong sende ut ordre om at nummeret skulle kverretsetjast, måtte vi nytta den stutte tida frå avisa kom frå trykkeriet og til nemnda fekk ho, til å få ho ut til kjøparane.

Utsendingar frå fabrikkar samla seg når det fyrst grydde av dag på gardsplassen utanfor trykkeriet, klåre, til å få avisa rett frå pressa og å skunda seg av garde til distrikta sine. Seinare fekk politiet kjennskap til manøvrane våre; trykkeriet vart omlæggra av spionar, og gatene i granlaget vart fylde med grupper av politi til hest og til fots. Om-bodsmennene frå pressenemnda kom ofte til trykkeriet og kverrsette avisa rett or pressa i strid med lova. Vi freista då å gøyma nokre få avisbuntar på myrkeloftet eller på trappa for å smugla ut i det minste nokre få kopiar etter at politiet hadde gått.

«Immuniteten» som eg hadde som medlem av statsdumaen, gjorde oppgåva vår noko lettare i denne stendige striden med styresmaktene, men det skulle ikkje vera naudsynt å seia at han ikkje på noko vis sikra korkje meg eller kameratane mine mot forfylgingar frå politiet og frå lova. Forhørsdomarane samla sak etter sak mot meg, og når dei meinte at tidspunktet var det rette, skulle rekneskapen gjerast opp — eg vart saksøkt fleire gonger på vegner av avisa. Regjeringa våga seg ikkje til å arrestera arbeidartingmenn, men freista å trekkja inn meir sårbare personar under rettssaka.

Eg vart spurd mange gonger: «Kven er redaktør for avisa *Pravda*?» Og kvar rettstenestemann fekk det same einsformige svaret: «Namnet

på redaktøren er prenta i kvar kopi av avisa, og medarbeidarane er tusenvis av arbeidarar i St. Petersburg.»

Pravda vart stengd i mai 1913, og nokre få dagar etter dukka ho opp att under det nye namnet *Pravda Truda*. Denne svært openberre kamouflasjen tydde ein til ved mange andre høve, redaktørane hadde eit lager med titlar som alle inneheldt ordet *Pravda*: *Za Pravdu*, *Proletarskaja Pravda*, *Sebernaja Pravda* og *Put Pravdij* fylgde ei for ei*. Det hemmelege politiet miste ikkje noko høve til å undertrykkja *Pravda*, men arbeidet vårt var så godt organisert at det var sjeldan at arbeidarane i St. Petersburg var utan dagsavisa si.

Mangelen på medel var ikkje den minste av vanskanane våre. Hovudkjelda til pengar var dei jamne innsamlingane mellom fabrikkarbeidarane, men av og til fekk vi pengehjelp frå einskiltpersonar som sympatiserte med den revolusjonære arbeidarrørsla. Mellom desse var Maxim Gorkij som hjelpte oss når han kunne. Gorkij gav faste tilskot til alt det som bolsjevikane gav ut, og han ikkje berre stødde oss materielt sjølv, men han tok steg til å få til fond til avisa frå andre.

Då han kom heim att frå utlandet, busette Gorkij seg i Finland ikkje så langt frå St. Petersburg, og eg vitja han der sommaren 1913. Hjelpa hans trongst både når det galdt avisa og i samband med anna partiarbeid, og eg vitja han etter at partisentret hadde bede meg om det. Eg var varsam med ikkje å avsløra han og utsetja han for ny politiforfylging.

Gorkij overvelda meg med spørsmål om partilivet, stoda til den revolusjonære rørsla, undergrunnsarbeidet, verksemda til dumafaksjonen osv. Han la for dagen ei veldig interesse for alle detaljane i kampen. Han var særleg pågåande i saker som galdt arbeidet i fabrikkar, og eg greidde ikkje å halda tritt med den farta han tømde or seg spørsmål på. Når det galdt den særskilde bøna, lovde Gorkij å gjera alt det han makta, og brukte mykje tid på å hjelpa oss med å få dei naudsynte sambanda og midlane til at *Pravda* kunna gjevast ut.

Tend av at *Pravda* var så seigliva, vart politiet nådeløst og såg bort ifrå alle legale former. Sjølv om det ikkje hadde ordrar om å kverrsetja ho, arresterte dei avisseljarar, fjerna buntar med *Pravda*, og brydde seg ikkje eingong med å få ei attendeverkande avgjerd frå pressenemnda for å gjera handlingane sine lovlege.

Ei politigruppe som vart kommandert av ein høg tenestemann, men som ikkje hadde nokon ordrar, gjorde husundersøking i redaksjonskontora seint om natta i slutten av februar 1914. Låsar vart rivne av dørene, alt vart snutt opp ned, og manuskript og brev vart kasta i ein haug midt på golvet. Eg fekk melding om husundersøkinga over telefonen, og skunda meg med ein gong til kontora og protesterte til politiet over at undersøkinga var ulovleg. Men etter di eg ikkje lenger of-

fisielt stod som redaktør i avisa, svarte offiseren: «Kvifor blandar De Dykk inn i dette? De er ein framand i dette kontoret, og det kjem Dykk ikkje ved.»

«Det gjer det visst. Eg er arbeidartingmann, og dette er ei arbeidaravis. Vi tener same saka,» svara eg.

Politiet gjorde seg ferdig med undersøkinga si og tok med seg alt det materialet dei ynskte. Dagen etter protesterte eg på nytt til den ansvarlege statsråden, men det var nyttelaust; statsråden og politiet arbeide hand i hand.

På denne tida sette regjeringa fram ei ny presselov i statsdumaen. Ho var retta inn på å taka bort dei siste spora av «fridomen» som var vunnen i 1905. Politiundersøkinga i *Pravda* var ein forsmak av kva denne lova sikta mot. Fraksjonen forma ein interpellasjon som handsama den ulovlege kverrsætjinga av *Pravda*, og den 4. mars talte eg til støtte for at det hasta med interpellasjonen. Eg tok føre meg dei allmenne tilhøva for arbeidarpressa over heile Russland, og talen min vart ei oppmoding til alle arbeidarar om å fylka seg til forsvar av *Pravda*. Svartehundrefleirtalet syntte attende framlegget vårt, men talen min nådde det som var målet med han — arbeidarane høyrde ropet vårt. Både mengda med pengar som vart samla inn og talet på tingarar auka frå dag til dag.

Pravda var heilt naudsynt i julidagane i 1914. Fulle rapportar om utviklinga i kampen vart prenta kvar dag, og redaktørane hadde stendig samband med streikenemndene; dei hjalpde dei og organiserte innsamlingar til støtte for streiken. Som ei fylgje av dette auka politifylgjingane, bøter, kverrsætjingar og arrestasjonar vart hyppigare, og kontora vart omlægra av spionar og av politimenn av alle avskyggingar. Kvart nummer var i fåre og vart berga frå politiet berre med store vanskar. Vi måtte krangla om den eller den lovparagrafen gjorde avisa ansvarleg. Eg brukte mykje tid i redaksjonskontora med å hjelpe redaktørane, og eg hadde alltid med meg kopiar av dei reglane som høvde, for å vera i stand til å stilla polititenestemennene andlet til andlet med den aktuelle teksten.

Då den revolusjonære rørsla i St. Petersburg hadde nådd det trinnet at arbeidarane bygde barrikadar, vedtok regjeringa å handla. Det hemelege politiet fekk ordre om at organisasjonane våre måtte knusast, og den revolusjonære rørsla verta fråteken hovudvåpenet sitt, pressa.

Denne gongen var planen at husundersøkinga skulle finna stad i ein augneblink då dei viktigaste vitjarane i *Pravda* så vel som heile redaksjonen kunne verta arresterte. Politiet slo ned på kontora etter skumringa den 8. juli. Arbeidet var då i full sving, og arbeidarane var nett komne frå distrikta sine med breva sine og med innsamlingane frå verkstadene, og i andre ærend som galdt partiet eller fagforeiningane. Eg for med ein gong til kontora og fann bygningar omlægra av politi.

Etter at eg med ein del vanskar hadde kjempa meg gjennom, såg eg at staden var i eit einaste rot; polititene stemmenn gjekk gjennom alle skuffer og skåp, og alle medarbeidarane i avisa var arresterte saman med vitjarane og stuva saman på eitt rom. Eg fekk ikkje gå inn til dei og måtte tala til dei gjennom ei open dør.

Eg protesterte med ein gong mot undersøkinga og arrestasjonane og sa at eg ville reisa saka i statsdumaen. Politiet ringde til sjefane sine, og då dei fekk ordre om å halda fram utan vidare, baud dei meg å forlata staden med ein gong. Eg heldt på mitt, men dei tvinga meg ut og sette opp den vanlege tiltalen mot meg for å blanda meg inn i politiet sine handlingar.

Denne undersøkinga i *Pravda* var signalet til ei rekkje åtak på arbeidrarorganisasjonar. I dei neste få dagane rett føre krigskunngjeringa, øydela politiet alle arbeidaraviser, utdannings- og fagforeiningsorganisasjonar. Det vart gjort massearrestasjonar i St. Petersburg, og flokkar med fangar vart sende i eksil til dei nordlege provinsane og Sibir.

Krigen førte med seg enno strengare tiltak, og partiet vart tvinga heilt under jorda. Fraksjonen vår drøfta ofte spørsmålet om å taka til med å gje ut ei arbeidaravis att, og saka var på dagsplanen på novemberkonferansen der heile dumafaksjonen til bolsjevikane vart arrestert.

Under heile krigen var vi ute av stand til å gje ut *Pravda* att.

Kapittel V Den fyrste interpellasjonen

Om kor viktige interpellasjonane i думаen var.-Forfylgjinga av metallarbeidarforeininga-Den fyrste interpellasjonen frå den sosialdemokratiske fraksjonen-Den fyrste talen min i думаen-Tale til stønad for «Hastverk»-Streikar og demonstrasjonar til støtte for talen--Lock-ouden på Maxwellfabrikkane.

Tingmennene frå arbeidarane fann at interpellasjonar til regjeringa frå talarstolen i думаen var eit svært nyttig agitasjonsmiddel. Ved å setja fram ymse spørsmål lukkast vi å gjera massane merksame på klåre brotsverk som tsaristregjeringa hadde gjort seg skuld i. Desse interpellasjonane som tok utgangspunkt i aktuelle hendingar, gjorde oss i stand til å nytta talarstolen på bolsjevikisk vis, dvs. å driva agitasjon mellom arbeidarklassen for at han skulle vera solidarisk og målmedviten i den revolusjonære kampen mot det verande regimet. Denne agitasjonen dreiv vi over hovudet på fleirtalet til Svartehundra. Ved desse høva avslørte bolsjevikane kvasst og endeframt dei ømme punkta

og rotenskapen til tsarismen og borgarskapet. I samband med kvar hending som tente som påskot for ein interpellasjon, synte vi arbeidarane at det ikkje var nokon grunn for dei til å venta betring av kâra sine og at revolusjonen var den einaste vegen for proletariatet.

«Er ministeren klâr over dette og kva tiltak vil han gjera framlegg om?» Denne avslutnings-setninga i kvar interpellasjon var i det heile ikkje viktig for tingmennene frå arbeidarane. Vi var fullkome klære over at kvart tilfelle av undertrykking og politivald var vel kjent for tsaristministrane som hadde velsigna det som hende og gjeve ordre til det. Vi visste på førehand at ministrane ikkje ville gjera noko for å hindra slike krenkingar av lova. Vi la heller ikkje noka vekt på svara til ministrane, som i dei mest openberre tilfella freista å dekkja til kjensgjerningar med ei skodde av formalitetar. For oss var det viktige og målet med kvar interpellasjon at vi gjorde kjend for heile arbeidarklassen sanninga om innhaldet i det autokratiske styret, og sette massane i stand til å trekkja dei naudsynste slutningane.

Sidan interpellasjonane vart eit kraftfullt våpen i hendene på den sosialdemokratiske fraksjonen, var det berre naturleg at regjeringa, med hjelp frå den trufaste Svartehundra-dumaen, skulle gjera alt ho makta for å sløva det. Prosedyren for å setja fram interpellasjonar i dumaen var overlag innfløkt og sette godseigar- og adelsfleirtalet i stand til å seinka eller få lagt på hylla kvar einaste interpellasjon som dei ikkje ynkte eller som dei meinte var fårleg.

Hovudvansken for fraksjonen vår var at ein interpellasjon berre kunne fremjast dersom han var underteikna av minst trettitre dumamedlemer. Signaturane frå våre eigne fjorten medlemmer saman med dei frå dei ti trudovikane, som var det partiet som stod oss nærast i dumaen, var ikkje nok. Vi måtte «låna» signaturar frå kadettane eller dei progressive. Tilhøva for samband mellom dei ulike parlamentspartia var slik at einskildmedlemer frå kadettane og dei progressive stundom signerte interpellasjonane våre. Men dette hende heller sjeldan, og svært ofte nekta dei tvert å hjelpe oss.

Endåtil når underskriftene var sikra, var saka på ingen måte klâr. Det var naudsynt å halda hardnakka på at spørsmålet skulle setjast fram til diskusjon. Dette høvde ikkje med interessene til dumaformannen Rodtsjanko, som var hoffmann for den keisarlege majesteteten. Ein måte å seinka ein interpellasjon på, var å hevda at det ikkje hasta med han. Før han avgjorde om spørsmålet skulle verta tillate eller ikkje, drøfta dumaen om det skulle handsamast som ei hastesak. Fleirtalet i dumaen gjekk imot mest alle spørsmåla frå den sosialdemokratiske fraksjonen og sende dei over til «interpellasjonsutvalet» der dei vart liggjande i fleire månader.

Dette var ein vanleg måte for å få lagt til sides eit spørsmål. Det vart

rekna med at dersom det vart liggjande lenge nok i utvalet, ville det missa nyhendeverdet og difor ikkje skapa den verknaden i landet som ein hadde rekna med.

Likevel greidde vi å nå føremålet med at spørsmålet om det hasta var sett fram under debatt. Talane i denne debatten handsama i røynda kjerna i spørsmålet. Under dekkje av å tala for at det hasta med spørsmålet, avslørte og fordømte dei sosialdemokratiske tingmennene det verande styret. I samband med dette gjekk det stendig føre seg ein strid med dumaformannen som hadde fått særskilde pålegg frå regjeringa om å hindra talar frå venstre på alle moglege vis. Formannen fylgde nøye med i talane våre og freista å sjå føreut og hindra alle avvik frå det som var det aktuelle emnet, om spørsmålet hasta. Vi brydde oss ikkje om at han oppmoda oss om å halda oss til dagsordenen og sa det vi tykte var naudsynt. Dei fleste av desse samanstyrtane endte med at Rodtsjanko eller viseformannen mista tålmodet og stogga arbeidarane sine tingmenn midt i talane deira.

Svartehundra i den tredje dumaen hadde og ofte gjort endeframme freistnader på å taka frå sosialdemokratane retten til å setja fram interpellasjonar. Vi måtte venta noko liknande i den fjerde dumaen og, men dette var enno ein grunn til at vi måtte kjempa hardare og meir uthaldande for å sikra at røystene til arbeidarane sine deputerte skulle verta høyrde så langt som mogleg ut over landet. *Pravda* skreiv:

«Vi kan på førehand seia heilt sikkert at Purishkevitsjane og Khvostovane i den fjerde dumaen vil freista å hindra interpellasjonar frå tingmennene til arbeidarane. Desse folka vil gjerne knebla alle dei verkelege talsmennene for folket. Men vi kan like visst på førehand seia at no som arbeidarklassen er vaken og dei demokratiske kreftene sluttar seg saman, vil dei reaksjonære herrane lukkast mindre enn nokon gong i strevet sitt.»

For å lette nedlastinga er bladet delt i flere filer. Se www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/1977/ for de øvrige.

3

Mai
1977

Pris kr. 12,-

Arbeidere og undertrykte
i alle land, foren dere!

INTERNASJONALEN

Tidsskrift med stoff fra den kommunistiske verdensbevegelsen og frigjøringsbevegelsene. Utgitt av AKP(m-l).

TIDSSKRIFT FRA AKP(m-l)

Les om:

Kina

Albania

Kampuchea

Færøyane

Island

Danmark

Kjøp og les nr. 3 av AKP(m-l)s nye tidsskrift «INTERNASJONALEN». Du får kjøpt det i alle Oktober-bokhandlene. Det kan også bestilles direkte fra forlaget.